

ÖRNEK KADINLAR

İÇİNDEKİLER

AMR BİN CERUH'UN EŞİ HİNDE'NİN	2
SABRI VE ŞÜKRÜ	2
Bismillahirrahmanirrahim	4
AKILLI BİR ANNENİN	4
KIZINA ÖĞÜTLERİ	4
ESMA BİNT-İ UMEYS'İN	6
KISACA HAYAT HİKAYESİ	6
FİRAVUN'UN KARISI HZ. ÂSİYE	7
Hz. Hâcer	10
Ali Devanî	10
HZ. HATİCE'NİN (R.A) KISACA HAYATI	13
HZ.MASUME (A.S) VE KUM ŞEHRİ	36
Hz. Fatime-i Masume (a.s)'ın Hayatı	36
Hz. Fatime-İ Masume (a.s)'ın Şahsiyet ve Fazileti	38
Hz. Masume'den Nakledilen Hadisler	39
Hz. Masume (a.s)'ın Mezarının Yapımı	39
Cemkeran Camii	43

Kum'daki Dini Medreseler	43
Bismillahirrahmanirrahim.....	45
KAHRAMAN BİR KADIN; NESİBE	45
SUDE, KAHRAMAN BİR KADIN	46
ALLAH RESULÜ'NÜN (S.A.A) DADISI	50
ÜMM-Ü EYMEN'İN KISACA HAYATI.....	50
ÜMM-Ü SELİM'İN İBRETİ ÖYKÜSÜ.....	53

Bismillahirrahmanirrahim

AMR BİN CERUH'UN EŞİ HİNDE'NİN

SABRI VE ŞÜKRÜ

“İlahi! Beni aileme döndürme!”

Bu cümle, Amr bin Cemuh tarafından söylenmişti, Uhud savaşına doğru, yola çıktığında. Bu sözü karısı Hind de duydu. Bu, Amr bin Cemuh'un Müslümanlarla katıldığı ilk savaşı. O zamana kadar ayağı sakat olduğu için savaşa katılmamıştı. Zaten Kur'an-ı Kerim'in hükmüne göre kör, topal, hasta adama cihad vacip değildir (Feth/18). O her ne kadar cihada iştirak etmiyor idiye de aslan gibi dört tane oğlunu Peygamberin emrine hazır olarak vermişti. Şer'i mazereti olduğu halde, dört oğlunu savaşa gönderdiği halde, onun silah kuşanıp İslam ordusuna katılması kimsenin aklından geçmiyordu. Amr'ın

akrabaları, onun bu kararından haberdar olunca mani olmak istemediler: “Şer’an mazursun, aslan gibi dört oğlunu peygamberle göndermişsin. Bir de senin gidip askerlere katılman gerekmez” dediler. O:

“Çocuklarımın sonsuz mutluluk ve ebedi cenneti istedikleri gibi ben de aynısını istiyorum. Onlar gidip şehadet faziletine sahip olsunlar da ben evde sizinle beraber oturayım mı acaba? Böyle bir şey asla mümkün değil” diye diretti.

Amr’ın akrabaları onunla uğraşmaktan vazgeçtiler. Ama başkaları gelip onu bu kararından vazgeçirmek istediler. Amr, bunların elinden kurtulmak için peygamberin huzuruna çıktı:

— Ey Resûlullah, akrabalarım evde hapis olmamı istiyorlar, Allah yolunda cihada iştirakımı istemiyorlar. Allah’a yemin ederim ki bu topal ayaklarımla cennete gitmek istiyorum.

— Ey Amr, şer’i mazaretin var. Allah seni mazur kılmış, cihad sana vacip değil.

— Ey Resûlullah! Bana vacip olmadığını biliyorum, ama yine de gitmek istiyorum.

Resul-i Ekrem: “ Mani olmayın, onu bırakın gitsin. Şehadet arzusu var. Belki Allah nasib eder” buyurdu. Uhud’un seyredilecek sahnelerinden biri, Amr bin Cemuh’un meydandaki hareketiydi. Sakat ayaklarıyla kendini ordunun içerisine atıyor, feryat ediyordu: “ Cenneti arzuluyorum!” Oğullarından birisi babasının arkasından hareket ediyordu. Baba ile oğul o kadar savaştılar ki sonunda ikisi de şehit oldu.

Savaş durduktan sonra Medine kadınlarından bir çoğu olayı yakından öğrenebilmek için şehir dışına çıkmıştı. Özellikle Medine’ye korkunç haberler ulaşıyordu. Peygamber’in hanımı Ayşe de onlardan biriydi. Ayşe, şehirden biraz uzaklaşınca Amr bin Cemuh’un eşi Hinde’yi gördü. Üç cenazeyi deveye bindirmiş, kendisi de devenin yularından tutmuş şehre doğru gidiyordu. Ayşe sordu:

— Ne haber?

— Elhamdulillah, Peygamber sağdır, O sağ olunca derdimiz olmaz. Ayrı bir haber de; Allah sınır dolu küffarı geri döndürdü.

— Bu cenazeler kimindir?

— Bunlar kardeşimin, oğlumun, kocamın cenazeleridir.

— Nereye götürüyorsun?

— Medine’ye defnetmek için götürüyorum.

Hinde bunları söyleyip devenin yularını Medine’ye doğru çekti. Fakat deve zorla Hinde’nin peşisıra gidiyordu. Nihayet deve yere yattı. Ayşe dedi: “Hayvanın yükü ağırdır, çekemiyor!”

— Hayır, bizim devemiz çok kuvvetlidir, normal olarak iki devenin yükünü çekebilir. Bunun başka bir sebebi olmalı, dedi ve deveyi harekete geçirdi. İstedik ki, hayvanı Medine’ye doğru sürsün. İkinci defa

dizlerini kırıp yere yattı. Fakat hayvanın yönünü Uhud'a doğru çevirdiğinde hızlı bir şekilde hareket ediyordu.

Hinde gördü ki, bu işte bir acayiplik var. Hayvan Medine'ye doğru gitmeye hazır değil, fakat Uhud tarafına kolaylıkla gidiyor. Kendi kendine dedi: Bu işte bir sır var. Hinde devenin yularını çekerek cenazelerin olduğu Uhud tarafına geldi ve Peygamber'in huzuruna çıkarak arz etti:

— Ya Resûlallah! Acayip bir olay var. Ben bu cenazeleri hayvanın üzerine bıraktım Medine'ye götürüp defnedeyim diye. Bu hayvanı Medine'ye doğru sürdürdüğümde bana itaat edip gitmiyor. Fakat Uhud tarafına gelince normal yürüyor. Acaba neden?

— Acaba kocan Uhud'a doğru yola çıkınca bir şey söyledi mi?

— Ya Resûlallah! Yola çıktıktan sonra şu cümleyi duydum: "İlahi beni evime döndürme!"

— Öyleyse sebep budur. Bu şehit kişinin duası kabul olmuştur. Allah istemiyor bu cenaze geri dönsün. Siz ensarın arasında öyle kişiler var ki, eğer Allah'a dua edip yemin verirlerse duaları kabul olur. Senin kocan da onlardan birisidir.

Resul-i Ekrem'in izniyle o üç cenazeyi de Uhud'a defnettiler. O zaman Resul-i Ekrem Hinde'ye dönerek:

— Bu üç kişi, o dünyada benim yanımda olacaklar.

— Ya Resûlallah! Allah'tan iste ben de onların yanına gideyim.[\[1\]](#)

[\[1\]](#)- Şerh-i İbn-i Hadid, c.3, Beyrut baskısı.

Bismillahirrahmanirrahim

AKILLI BİR ANNENİN

KIZINA ÖĞÜTLERİ

Emâme, Avf b. Muhalllem Şeybanî'nin eşi. O, zamanının hatip kadınlarından sayılıyordu. Onun Emayas isminde bir kızı vardı. Kabilesinin reisi, kızına talip olup onunla evlendiği zaman, kızını kocasının evine uğurladığı sırada, onu önüne alıp şu nasihatlerde bulundu:

"Kızım, eğer bir kız evlenip eş sahibi olmaktan müstağni olsaydı, ondan önce baba ve annesi bundan müstağni olurlardı; böyle olsaydı o zaman o dünyaya gelmezdi. Erkekler kadınlar için, kadınlar da erkekler

için yaratılmışlardır. Eş olma kanunu aleme hakimdir. Yaratılış kanununa ters düşmek, insanın kendi yaratılışıyla savaşması demektir. İşte sen de bu kanun gereği evlenmiş ve şimdi eşinin evine gidiyorsun.

Kızım, büyüdüğün evi bırakıp tanımadığın bir yere gidiyorsun ve yeni bir hayat arkadaşınla yaşamak zorundasın. Şimdi eğer mutluluğunu istiyorsan, bir anne olarak edeceğim nasihatleri dinle ki yeni evinde de önceki gibi aziz ve saygın olasın.

Kızım, eşin için en iyi yardımcı ol ki o da senin en yakın arkadaşın olsun. Bu nasihatlerim senin için en güzel çeyizdir; bitmek, tükenmek bilmeyen ve kendinin, eşinin ve çocuklarının mutluluğunu temin edecek bir çeyiz!

1- Hayatında kanaatkar olmayı yeğle ve eşini bıktırarak, hayatı her ikinize de zehir edecek ve yerine getirmesinden aciz olduğu istek ve heveslerden kaçın.

2- Aranızda tam bir anlaşma ve tevafuk olursa hayatınız tatlı ve anlamlı olur. O halde mümkün mertebe her şeyde ve her yerde beraber ve anlaşarak hareket etmeye gayret edin. Bir ihtilaf ve anlaşmazlık meydana geldiğinde de sen fedakarlık göster ve eşinin sözünü dinle.

3- Göz, görmek ve burun, koklamak için yaratılmıştır. İnsan güzel manzaralardan ve güzel kokulardan zevk alır. Dolayısıyla sana nasihatim şudur, kendinin ve evinin güzel ve düzenli olmasına özen göster ki eşin sende veya evinde kötü bir manzaraya ve kötü bir kokuya şahit olmasın. Kızım olur ki kendini süsleyecek malzemeler elinde olmaz, ama Allah'ın verdiği temiz su nimeti daima elinin altındadır. Kendinde veya evinde eşini rahatsız edecek bir kirin, pisliğin ve kötü kokunun oluşmasına izin verme.

4- Kendinin, eşinin ve çocuklarının yemek ve istirahat saatlerini düzene sok. Yemekleri zamanında hazırla ki açlık onları huzursuz etmesin. Mümkündür ki ufak bir dikkatsizlik evinizden huzurun kaçmasına vesile olsun. Eşin evde huzur ve rahatını bulmazsa, evden kaçak düşer, ikinizin de huzuru bozulur.

5- Evi iyi idare et; malınızı ve ev eşyanızı iyi bir şekilde kullanmaya ve muhafaza etmeye özen göster.

6- Evinizde ve yakınlarınızda bulunan diğer fertlerin hakkına riayet et. Akıllı ve tedbirli bir kadın yakınlarını da kendi yerine kor, onların hakkını gözetir ve kimseye zulüm ve haksızlık olmasına izin vermez.

7- Ailenin ve eşinin sırlarını korumaya son derece özen göster. Zira gizli sırları açmak bir türlü hıyanettir. Böyle bir hıyanetten kaçınman, senin de haysiyetini korur.

8- Eşinle iyi geçin ve onun dertlerini, sıkıntılarını paylaşmaya çalış. Eşini sıkıntılı gördüğünde ona teselli kaynağı ol ve asla sevinçli gözükme. Onu sevinçli gördüğünde de sevincine ortak ol ve üzüntülü gözükme ki bu soğukluk ve küduretin alametidir.

Ardından şöyle ekledi: Kızım, eğer hayatında mutlu olmayı istiyorsan daima eşinin hoşnutluğunu kendi hoşnutluğuna tercih et. İşte sana nasihatlerim bunlardan ibarettir. Artık gidebilirsin. Allah yardımcın ve koruyucun olsun."

O ana kadar başı aşağı bir halde dikkatle annesini dinleyen Emayas, mahcup bir şekilde annesine dönerek şöyle dedi: "Anneciğim, dediklerinin hepsini dinledim ve can u gönülden kabul ettim. Emin ol ki kocama karşı tam senin arzuladığın şekilde bir eş olmaya gayret göstereceğim."

ESMA BİNT-İ UMEYS'İN

KISACA HAYAT HİKAYESİ

Esmâ bint-i Umeys, İslam'ın örnek kadınlarından olup, iftiharlarla dolu bir hayat yaşayarak, Allah Resulü'nün cennet müjdesini alarak Rabb'inin huzuruna vardı.

Babası Umeys ve annesi Hind'in dört kız çocuğu vardı. Bunlardan 'Esmâ' Hz. Cafer-i Tayyar ile 'Selma' Hz. Hamza ile 'Lübabe (Ümm-ül Fazl)' Resulullah'ın amcası Abbas ile ve 'Meymune' Resulullah'ın kendisiyle evlenmişlerdi.

Resulullah (s.a.a) Umeys ve hanımı Hind'e: "Siz dünyanın en iyi damatlarına sahipsiniz."

Yine şöyle buyurmuştur: "Cennet ehl-i olan şu dört bacıyı Allah rahmetine mezhar eylesin."

Esmâ İslam'ın ta ilk günlerinde iman etmiş ve Hz. Ali (a.s)'ın abisi olan kocası Cafer-i Tayyar ile birlikte, Resulullah'ın emriyle Habeşistan'a hicret etmiş ve on beş yıl müddetince kocasıyla omuz omuza bütün zorluklara göğüs germiştir.

Onlar bilahare hicretin yedinci yılında diğer muhacirlerle birlikte Medine'ye döndüler. Henüz aradan bir yıl geçmeden, hicretin sekizinci yılında meydana gelen 'Mute' savaşında, İslam ordusunun baş komutanı olan Cafer-i Tayyar şehid düştü.

Esmâ Hz. Cafer'den Abdullah, Avn ve Muhammed isimlerinde üç evlat sahibi oldu ki Abdullah sonra Hz. Zeynep ile evlendi.

Cafer-i Tayyar'ın 'Mute' savaşında şehid düştüğü haberi Medine'ye ulaşınca Resul-i Ekrem Esmâ'nın evine geldi. Üzüntülü görünen Resulullah (s.a.a) Cafer'in çocuklarının başına elini sürüp onları okşadı. Bu durumu gören Esmâ hemen olanları fark etti ve 'Ya Resulullah bu çocuklar yetim mi oldular?' Resulullah (s.a.a) 'Ey Esmâ! Dedi, Cafer'in şehid olduğunu bilmiyor musun?' Esmâ ağlamaya başlayınca; 'Ağlama ey Esmâ, buyurdu. Allah-u Teala bana Cafer'in cennette iki parlak kanada sahip olduğunu haber verdi.'" Bu sözleriyle Cafer'in kollarının kesildiğini de ima etti.

Esmâ şöyle arz etti: "Ben hiçbir zaman Cafer'in faziletlerini unutmayacağım." Allah Resulü (s.a.a) Esmâ'nın bu kemal ve olgunluk ve marifetine şaşırdı ve sevindi.

Esmâ Cafer-i Tayyar'ın şehadetinden sonra Ebubekir ile evlendi. Bu evlilik den Muhammed isimli bir evladı oldu. Esmâ onu da öylesine yetiştirdi ve Ehl-i Beyt çizgisiyle tanıştırdı ki; ömrünün sonuna kadar bu

çizgiden ayrılmadı. O Hz. Ali (a.s)ya öylesine yakındı ki Hz. Ali (a.s) onun hakkında: "Muhammed benim evladımdır." Buyurdu. Hz. Ali (a.s)ın yaptığı savaşlara katılarak o hazret in yanında yer aldı ve bilahare Hz. Ali (a.s) tarafından Mısır'a vali olarak atandı fakat Mısır'a giderken Muaviye'nin adamları tarafından yolda Şehid edildi.

Esmâ Ebubekir'den sonra Hz. Ali (a.s) ile evlendi. Ondan da Yahya ve Avn adında iki çocuk sahibi oldu ki Yahya muhtemelen çocuklukta vefat etti, ancak Avn Kerbela'da imam Hüseyin (a.s) ile birlikte Şehid edildi.

Esmâ'nın ilim ve fazileti de Resulullah'tan naklettiği hadislerden ve Hz. Fatıma gibi Ehl-i Beyt Őahsiyetleriyle sürekli haşir-neşir olmasından bellidir. Esmâ'nın en büyük faziletlerinden biri de Őuydu ki; o sürekli Hz. Fatıma'nın hizmetinde bulunur ve onun sırdaşı sayılırdı. Buda onun ne kadar kemal, takva ve marifet sahibi olduğunu gösterir.

Esmâ Hz. Hatice'nin vasiyeti üzere Hz. Fatıma evlendiğinde ona annelik vazifesi yaptı. Hatta vefat ettiğinde dahi Hz. Fatıma'nın hizmetinde bulunup geceleyin gusül verirken bile Hz. Ali (a.s)ya yardımcı olmuştur. O bütün hadislerde hep Ehl-i Beyt'in çizgisinde yer alıp, onları savunuyor ve himaye ediyordu.

Onun yetiřtirdiđi evlatlarda, hep fazilet ve takva sahibi insanlar olmuř ve anneleri gibi sürekli Ehl-i Beyt'in çizgisinde yer almiř ve çođu suda Allah yolunda Őehid dūřmūřlerdir. [\[1\]](#)

Allah onu cennet-i Muallada da sevdiklerinden ayırmasın ve bizlere onun misali faziletli kimseleri örnek alıp iftihar, fazilet ve takva dolu bir hayat yaşamayı nasip eylesin. Amin.

[\[1\]](#) Reyahin-üş Şeria C: 2 S: 305

Tabahat-ı İbn-i Sa'd ve Rical-i Mamakani'den özetlenerek alınmıştır.

FİRAVUN'UN KARISI HZ. ÂSİYE

Kur'an-ı Kerim'de adı övgüyle geçen namlı kadınlardan biri de Hz. Âsiye'dir. Yaşadığı dönemde Mısır'ın en ünlü kadını ve bu tarihî ülkenin zalim ve kan içici imparatoru Firavun'un eşiydi. Bugün Firavun'un insanlık tarihine kendi adıyla geçen akıl almaz zulüm ve adaletsizliklerini bilmeyen, işitmeyen yoktur. Onun için Firavunun zulümlerini teferruatlıyla anlatmaya gerek görmüyoruz. Firavun da Bâbil padişahı Nemrud gibi hem tanrılık iddiasında bulunuyor, hem de halkın duygularını sömürerek geleneksel put inancını korumaya çalışıyordu.

Halkın geri kalmışlık ve cehaletinden faydalanan Firavun, sadece ilahlık iddiasında bulunmakla kalmadı, işi daha da ileri götürerek "ilahların ilahı" olduğunu söyledi. "Dedi ki: Sizin en yüce Rabbiniz benim." [\[1\]](#)

Firavun'un böyle aşağılık ve kötü bir insan olmasına karşı, karısı Âsiye âdeta temizlik, dürüstlük, iffet ve asalet timsaliydi. Halk, onun kocasının korkusundan rahat bir nefes alamaz ve geceleri dahi rahat uyuyamazken o, Allah'a tam bir inanç ve kendine güvenle yaşamını sürdürüyor, Firavun'un hemen yanını başında yaşıyor olmasından zerrece etkilenip dehşete kapılmıyordu.

Nil kraliçesi Âsiye, Allah Teâlâ'nın indinde öylesine has bir makama ulaşmış ve Allah'ın yakınlığını kazanabilmiştir ki, Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

"Kadınlardan kâmil olanlar dört kişidir: Firavun'un karısı Âsiye, İmran kızı Meryem, Huveyled kızı Hatice ve Muhammed (s.a.a) kızı Fâtıma."

"Cennet kadınlarının en iyisi şu dördüdür: Firavun'un hanımı Müzâhim kızı Âsiye, İmran kızı Meryem, Huveylid kızı Hatice ve Muhammed (s.a.a) kızı Fâtıma. Bunların en üstünüyse Fâtıma'dır." [2]

Kişiliğin gelişmesi, insanî vazifelerin bilincinde olma ve Allah'a iman, bir kadını öyle bir mevkiye yükseltiyor ki, Firavun'un evinde yaşadığı halde, cennet köşklerinin sakini oluyor ve dünyanın en seçkin dört kadınından biri olma makamına ulaşıyor.

Âsiye, bir lahza olsun kocasının işlediği zulüm ve haksızlıkları hoş karşılamadı, bir defa olsun onun safında yer almadı. Erkek çocuk doğururlar da büyüyünce onun yaptığı zulüm ve haksızlıklara karşı çıkarlar korkusuyla, Yâkup soyunun hamile kadınlarının karnını deşip bebeklerini diri diri parçalayan kan içici kocasının bu vahşiliklerine karşı bir kez bile lâkayt davranmadı.

İşte bu sığata hâiz bulunan Mısır'ın bir numaralı kadını Âsiye, saraydaki odasında oturduğu bir sırada Nil nehrinin ortasında yuvarlana yuvarlana sulara batıp çıkan bir sandık görünce saray muhafızları ve nedimelerine, gidip o sandığın içine bakmalarını emretti...

Görevliler, bir süre sonra gelerek, sandığın içinde güzel bir oğlan çocuğu bulunduğunu söylediler. Gelecekte Allah'ın peygamberi olacak ve Firavun'un saltanatını yerin dibine geçirecek olan İmran oğlu Musa'ydı bu...

Bebeği alıp Âsiye'ye getirdiler...

Âsiye bunun nur topu gibi bir oğlan çocuğu olduğunu görür görmez, zavallı annesinin onu, Firavun'un korkusuyla Nil'e bıraktığını anlamıştı. Bu nedenle, bu çocuğu evlâtlık olarak yanına almaya ve onu bizzat büyütüp yetiştirmeye karar verdi. Ne pahasına olursa olsun bunu yapacaktı, ne olacaksa varsın olsun!...

Firavun içeriye girip de çocuğu görünce yüreğine bir korku düştü; gelecekte ne olur ne olmaz endişesiyle, derhal öldürülmesini emretti. Fakat Âsiye var gücüyle karşı çıktı ona:

"Firavun'un karısı dedi ki: Benim için de senin için de bir göz aydınlığıdır o; onu öldürmeyin; umulur ki bize yararı dokunur, yahut onu evlât ediniz...." [3]

Firavun razı olmuştu. Onun da izniyle Musa artık sarayda kaldı ve bizzat kraliçe tarafından, onun özel sevgi ve ihtimamıyla büyümeye başladı.

Musa, peygamberlik makamına vardığında ve daha ileride de belirteceğimiz gibi, tekrar Mısır'a dönüp Firavun ve onun putperest kavmine tebliğde bulunduğu, Âsiye derhal ona uyararak Rabb'ul-Âlemîn'e iman getirdi, ancak, imanını Firavun'dan gizledi.

Âsiye, yıllarca gizliden gizliye Allah Tealâ'ya ibadet ediyor ve Musa'nın kılavuzluğuyla imanını gizliyor ve koruyordu. Ama bu, böyle devam etmedi ve günün birinde sırrı açığa çıktı. Kocasını Firavun yıkılmış, öfkesinden âdeta çılgına dönmüştü. Firavun, önce kraliçeyi inancından vazgeçirmeye çalıştı; onu caydırabilmek için her yolu denedi, her hileye başvurdu.

Bazen tehdit ediyor, bazen tatlı laflar ve boş vaatlerle onu kandırmaya çalışıyordu. Ancak bütün bunlar boşunaydı. Âsiye, bütün varlığıyla Allah'a inanmıştı bir kez... Nil'in getirdiği ve kendi elleriyle büyütüp yetiştirdiği o çocuğu peygamberlik makamına ulaştıran ve en büyük mucizesi olan "ışıl ışıl parlayan bembeyaz elleri" ve mâlum asâsıyla, onu, Firavun ve putperest kavmini hidayet etmekle görevlendiren Allah'a...

Âsiye'nin benliğinde kâinatı yaratan, dağları, ovaları, denizleri, dereleri, tepeleri, ormanları... kısacası her şeyi yoktan var eden, yerin ve göğün sahibi Allah Tealâ'ya iman ve Musa'nın söylediklerine karşı tam bir inançtan başka bir şey yoktu. Ne Firavun'dan zerrece korkup ürküyor, ne de bu cellat ruhlu dinsiz katilin eşi ve koca Nil'in yegâne kraliçesi olduğuna seviniyordu...

Zihni sadece bir şeyle meşguldü onun: Firavun'un hidayet bulması ve bu cani ruhlu hayvanın günün birinde adam olması!... Onun da kendisi gibi yegâne ilâh olan Allah Tealâ'ya inanarak sığınmasız zavallı halka zulüm ve işkence etmekten ve milleti yok oluşa sürüklemekten vazgeçmesini istiyordu. Ne var ki Firavun, artık dönüşü olmayan bir yoldaydı.

İlahlık iddiasına kalkışan, hem de "ilahların ilahı" olduğunu öne sürerek kendisinden daha üstün hiçbir şey kabul etmeyen Firavun gibi birinin, Musa'nın buyruğuna boyun eğip ilahlık iddiasından vazgeçmesi ve sıradan bir insan gibi; "Allah'ım, beni affet!" demesi mümkün olabilir miydi acaba?!

Sonunda Firavun, Âsiye'ye, ya Allah'a, ya da ona iman etmesini önerdi. İkisinden birini açıkça tercih ve ilan edecekti: Ya Musa'nın sözlerine inanacak, onu izleyecek ve Allah'a iman etmek suretiyle her türlü işkence ve kötü hadiseye karşı kendisini hazırlayacaktı; ya da tıpkı geçmişteki gibi bütün haşmet ve şatafatıyla Nil'in kraliçesi ve Mısır'ın en ünlü kadını olarak kalacak ve putlara tapınmayı kabullenerek, Firavun'u "ilahların ilahı" olarak benimseyecekti!

Âsiye, Allah'a imanı ve Musa'ya inanmayı tercih etti.

Doğru ve hak inancından vazgeçmeyeceğini bildirdi Firavun'a...

Musa'nın getirdiği mucizeleri görerek bütün kalbiyle âlemlerin rabbi Allah'a inanmış bulunan ve Firavun'un alabildiğine zâlim, aşâğılık, keyfine düşkün olduğunu anlamış bulunan ferasetli ve cesur Âsiye, Firavun'un kendisi gibi günün birinde zeval bulup yokluğa karışacak olan sarayında görünüşte görkemli, gerçekte ise zelil ve aşâğılık bir müreffeh hayat sürdürmektense Allah Tealâ'nın indineğine rıza göstermeyi, kalıcı ve sonsuz olan ilâhî rızayı geçici ve iğrenç olan nefsânî rahata tercih etmeyi yeğ buldu.

Bu yolda her şeyi göze almış; canı pahasına da olsa Rabbine itaat yolunda zalim Firavun'a âsi olmaya azmetmişti...

Âsiye'yi inancından vazgeçiremeyeceğini anlayan Firavun, sonunda onun çarmıha gerilmesini emretti. Âsiye'yi çarmıha gerdikten sonra başını büyük bir taşla ezerek öldürdüler...

Âsiye'nin can verışı çok feci oldu...

Ne var ki, cellatlarının gözünün önünde işkenceyle can verirken Allah'a yalvarıyor, O'nu zikrediyordu. Kur'an-ı Kerim, onun işkence sırasındaki o dayanılmaz durumuna işaretle şöyle buyurur:

"Allah, imanı tam olanlara Firavun'un karısını örnek verir; hani o demişti ki: "Rabbim! Bana kendi katında, cennette bir ev yap, beni Firavun ve işkencesinden ve onun zalimlerinin elinden kurtar!..."[\[4\]](#)

Evet... Âsiye, Firavun'un işkencecilerinin dayanılmaz işkenceleri altında acıyla can verdi; fakat adı, yeryüzü durdukça, dünya tarihinde ve biz Müslümanların biricik kitabı Kur'an-ı Kerim'de, "dünyanın gelmiş geçmiş emsalsiz ve en büyük kadınlarından biri" olarak bâki kalıp, ölümsüzleşti.

[\[1\]](#)- Nâziât Suresi / 24.

[\[2\]](#)- el-Mizan Tefsiri, c. 19, s. 40.

[\[3\]](#)- Kasas Suresi / 9.

[\[4\]](#)- Tahrîm Suresi / 11.

Hz. Hâcer

Ali Devanî

Allah'ın elçisi Hz. İbrahim Halil aleyhisselâm, bugünkü Irak'ın güneyinde kalan "Mavereünnehir" bölgesindeki Bâbil Uygarlığı'nın "Âverkeldaniyan" şehrinde doğdu, burada yetişip büyüdü. "Âver", eski Farsça bir kelime olup şehir anlamına gelir. İranlıların Bâbil'i ele geçirdikten sonra, orada bu şehri kurmuş olmaları ya da bu ülkede galip kavmin dilinin revaç bulmuş olması muhtemeldir. Bâbil ve Hz. İbrahim'in doğum yerinde Farsça dilinin konuşulmakta olduğunu gösteren bir diğer delil de, Hz. İbrahim'in "baba" diye hitap ettiği amcasının Kur'an-ı Mecid'de adı geçen, yani "Âzer" ismidir:

"Hani İbrahim, babası Âzer'e şöyle demişti: Sen putları ilahlar mı ediniyorsun? Doğrusu ben, seni ve kavmini apaçık bir sapıklık içinde görüyorum." (En'am/74)

Hz. İbrahim, işte bu şehirde (Âverkeldaniyan) nübüvvet makamına erişti ve güçlü bir irade ve eşsiz bir imanla zalim Nemrud'a karşı koydu, onunla mücadele etti. Nemrud, hem tanrılık iddiasında bulunuyor, hem de putperestlik inancını korumaya çalışıyordu. Bu amansız mücadeleyi Hz. İbrahim kazandı. Nemrud ise sadece yenilmekle kalmayıp bu mücadelede canını da yitirdi ve yokluk uçurumuna yuvarlandı.

Nemrud'un ölümüyle birlikte halk onun zülmünden kurtulmuştu. Bunun üzerine Hz. İbrahim, eşi Sâra (Sâre) ve kardeşinin oğlu Hz. Lût'la birlikte Mavereünnehir bölgesinden ayrılarak Suriye'ye doğru yola çıktı. Amacı, dünyanın başka yerlerinde de gafil halkın uykuya dalmış vicdanlarını uyandırmak, zihinleri hurâfe ve bâtil inançlardan temizleyerek insanları bir ve tek olan Allah'a çağırmaktı.

Hız. İbrahim, Suriye'nin Güneş'e, Ay'a ve yıldızlara tapan müşrikleriyle gerekli mübahese ve tartışmalara girerek onları aydınlatıp vazifesini tamamladıktan sonra oradan Filistin'e geçti. Ardından, Filistin'de başgösteren şiddetli kıtlık üzerine oradan da ayrılmak zorunda kaldı ve Mısır'ın yolunu tuttu. Uzun bir süre Mısır'da yaşadıkdan sonra eşi Sâra ve onun namuslu, iffetli, dürüst ve sağlam karakterli Mısırlı hizmetçisi Hâcer'le birlikte tekrar Filistin'e döndü.

Hız. İbrahim'le Sâra uzun yıllar birlikte yaşadıkdan sonra ihtiyarlamış, ancak yadigâr bırakacakları bir tek çocukları olmamıştı. Aynı zamanda Hız. İbrahim'in teyzesinin kızı da olan değerli eşi Sâra, Allah Resulü'nün hâlâ evlât sahibi olamayışına içten içe üzülyordu. Bu nedenle Hız. İbrahim'e kendi cariyesi Hâcer'le evlenmesini tavsiye etti, "Belki Allah Tealâ ondan sana bir evlât verir de böylece senin temiz soyun yeryüzünde bâki kalır." dedi.

Sâra'nın tavsiye ettiği bu evlilik gerçekleşti ve Allah Tealâ İbrahim'le Hâcer'e bir erkek evlât verdi. Adını İsmail koydular. İsmail pek sevimli ve güzel bir çocuktı. İsmail konuşmaya ve civıl civıl çocuksu hareketleriyle herkese kendisini sevdirmeye başlayınca, nihayet bir kadın olan ve anne olamamanın acısıyla yaşayan Sâra, kadınlık duygularını yenemeyip bu durumdan rahatsızlık duymaya başladı. Kocasına, Hâcer'le evlenmesi yolunda tavsiyede bulunmuş olmasına rağmen bu durumdan rahatsızlık duyuyordu. Kumasının çocuğunu görmeye tahammül edemeyecek bir ruhî durumda olduğunu kendisi de görmekteydi...

Uzunca bir süre bu duruma tahammül gösterip sabrettiyse de, nihayet bir gün, Hız. İbrahim'den, Hâcer'le oğlunu alıp uzaklara götürmesini ve kuş uçmaz, kervan geçmez bir yerde onları bırakıp gelmesini istedi. "Öyle bir yere bırak ki, ne diri kaldıklarının haberi ulaşsın bana, ne de öldüklerinin." dedi.

Bunun üzerine Hız. İbrahim'e; "O çocuğa, aslında Sâra'nın kendi hakkından vazgeçerek fedakârlık göstermesi sayesinde sahip olduğundan ve Sâra kısır bir kadın olduğu için kumasının çocuğunu görmeye elbette ki tahammül edemeyeceğinden onun ricasını yerine getir." şeklinde vahy olundu. Allah Tealâ, bu vahyin ardından, süratle hareket eden "Burak" adlı bir binek gönderdi. Hız. İbrahim, Hâcer ve İsmail bu binekle Filistin'den havalanarak bugünkü Mekke şehrinin olduğu yere indiler.

Hız. İbrahim, Allah Tealâ'nın emriyle Hâcer ve minik yavrusunu ıssız mı ıssız, gözlerden irak, dört bir yanı sıradağlarla çevrili, ürkütücü bir vadide bırakıp Filistin'e döndü.

Bu hem İbrahim, hem de Hâcer için büyük bir imtihan ve bizim akıl erdiremediğimiz bir takdir-i ilahî ve kaderdi. Ancak, bu imtihan ve kader neticesinde ortaya çıkan gerçeklerden bugün haberdarız ve neticesini bizzat görmekteyiz...

Hız. İbrahim, Hâcer için getirdiği bir testi suyla bir miktar yiyeceği orada bırakarak Hâcer'e, bundan sonrası için Allah'ın fazlına güvenmesi ve umudunu sadece O'nun lütuf ve keremine bağlaması

gerektiğini hatırlattı. Hâcer, bu ıssız, gözlerden ırak ve bir o kadar da ürkütücü ve dehşet verici yerde minik yavrusuyla yapayalnız kalmıştı. Bütün kalbiyle Allah'a sığınarak O'nun fazlından ümitli bir bekleyişe başladı.

Bir süre sonra su ve yiyecek tamamen bitmişti. şimdi Hâcer, aç ve susuzdu. Açlık ve susuzluktan, giderek göğsündeki süt de kesilmeye başladı; minik yavrusu İsmail sabırsızlanıyor, sürekli ağlıyordu. Göğsünde bir damla süt yoktu; bebeğin durumu gittikçe kötüleşiyordu. Hâcer perişandı; ne yapacağını bilemiyordu. Çaresiz, yerinden doğrulup ümitsiz bir şekilde su aramaya başladı.

O sırada karşıdaki "Safâ" dağına ilişti gözü; dağın yamacında bir ırmak görünüyordu. Sevinçle o tarafa doğru koştu Fakat dağın yamacına vardığında orada su olmadığını gördü. Etrafına kuşbakışı bakabilmek gayesiyle Safâ dağının tepesine tırmandı; o civarda herhangi bir akarsu veya su birikintisi varsa, buradan görebilirdi. Tepeye vardığında, karşı dağın (Merve) eteğinde, oraya bir kilometre uzaklıktaki bir mesafede her tarafın dalga dalga kabaran sularla dolu olduğunu gördü. Safâ'dan heyecanla aşağı inerek Merve'ye doğru koştu. Ancak, dağın yamacına vardığında, her taraf gibi buranın da sadece kum ve çakıl taşlarıyla kaplanmış olduğunu gördü.

Su bulabilmek umuduyla bu defa da Merve'nin tepesine çıkıp etrafına bakındı ve hayretle, karşıdaki Safâ dağının yamacında su olduğunu gördü. Halbuki biraz önce oradaydı, suyu nasıl da farkedememişti! Merve'den inerek sevinçle Safâ'ya doğru koştu...

Bu gidiş geliş tam yedi kez tekrarlandı...

Hâcer artık su bulmaktan umudunu iyice kesmiş, Safâ ve Merve'nin yamaçlarında görüp de su zannettiği şeyin aslında güneşte parlayan kumların yarattığı bir serap olduğunu anlamıştı. Hâcer'in Safâ'yla Merve arasındaki bu gidiş geliş, onun temiz anısı olmak üzere İslâmî hac merasiminde de bâki kaldı. Nitekim bugün hacca giden herkes, ister erkek, ister kadın olsun, Safâ'yla Merve arasında bu şekilde yedi kez gidip gelerek Hâcer'in anısını yad etmektedirler.

Su bulmaktan umudunu kesen Hâcer, açlıktan bitkin bir vaziyette oracığa bıraktığı minik bebeği İsmail'in ne durumda olduğunu anlamak için Kâbe'ye doğru döndü ve oraya vardığında bu kez minik İsmail'in yere sürdüğü ayağının altındaki topraktan bir pınar fışkırdığını gördü. Allah Tealâ'nın fazlına olan inancıyla, bunun gaybî bir mucize olduğunu anlamıştı. Hâcer, önce bebeğinin yüzüne biraz su serptikten sonra onun dudaklarını ve ağzını suyla ıslattı. Daha sonra kendisi de su içti, göğsü sütle dolunca bebeğini doyaya emzirdi.

Suyun bu şekilde yerden kaynayıp çıkmasına Arapça'da "zemzem" denilir. O gün bu gündür söz konusu pınar kaynayıp akar. Bugün "Zemzem Kuyusu" denilen kuyu ve içindeki mübarek suyun tarihçesi budur.

O uzak ve ıssız diyarda yerden böyle bir pınar fışkırınca, kuşlar kendilerine has güçlü duyarlılıklarıyla hemen suyun kokusunu alarak yüzlerce kilometre öteden Mekke vadisine doğru akın etmeye başladılar. Yemen'in asil Araplarından olan ve uzun suredir Hicaz'ın kuytu bir bölgesinde yaşamını sürdüren "Cürhüm" boyu, kuşların gidiş gelişlerinde izledikleri yolu takip ederek bu noktayı bulmakta gecikmemiş

ve Hâcer'in izniyle oraya yerleşmişti. Böylelikle Mekke'nin bir şehir olarak ilk oluşumu tamamlanmış bulunuyordu.

İsmail burada büyüdü, bu necip ve temiz soylu kabileden bir kızla evlendi; annesi ve o ömürlerinin sonuna kadar buradan ayrılmadılar, burada yaşayıp burada öldüler. Mübarek mezarları, Kâbe'nin kenarında, bugün "Hicr-i İsmail" denilen mahaldedir.

Bu arada İbrahim aynı vesileyle, yani Burak"la birkaç kez Filistin'den Mekke'ye gelmiş, eşini ve oğlunu görmüştür. Nitekim bu ziyaretlerinden birinde, Allah Tealâ tarafından vahiy gelmiş ve artık gelişip serpilerek delikanlılık çağına ulaşmış bulunan İsmail'le birlikte Kâbe binasını yeniden inşa etmeleri emir olunmuştu.

İsmail taş getirip babasına veriyor, o da taşları üst üste koyarak Kâbe'nin duvarını yükseltiyordu. Böylece Beytullah'ın inşası tamamlanmış oldu. Allah'ın Evi'nin yapımı tamamlanınca, İbrahim; "Rabbim!" dedi, "Burayı emin ve güvenli bir şehir kıl, burada yaşayanları ürünlerle rızıklandır."

Kur'an-ı Kerim, bu gelişmeyi şöyle anlatıyor:

"Hani Ev'i (Kâbe) insanlar için bir toplanma ve güvenlik yeri kıldık. İbrahim'in makamını namaz yeri edinin. İbrahim ve İsmail'e de; "Evimi tavaf edenler, itikafa çekilenler, rükû ve secde edenler için temizleyin." diye ahit verdik. Hani İbrahim; "Rabbim, burayı güvenli bir şehir kıl ve halkından, Allah'a ve ahiret gününe inananları ürünlerle rızıklandır." demişti de Allah; "Küfredeni de az bir süre yararlandırır, sonra onu ateşin azabına uğrattırım. Ne de kötü bir dönüşür o." demişti. Hani İbrahim ve İsmail Kâbe'nin sütunlarını yükselttiklerinde (şöyle dua etmişlerdi): "Rabbimiz, bizden bunu kabul buyur; şüphe yok ki sen, işiten ve bilensin. Rabbimiz, ikimizi sana teslim olmuş (Müslümanlar) kıl, soyumuzdan da sana teslim olmuş (Müslüman) bir ümmet kıl, bize ibadet yöntemlerini göster ve tövbemizi kabul et; şüphe yok ki sen, tövbeleri kabul eden ve esirgeyensin. Rabbimiz, içlerinden onlara bir peygamber gönder; onlara senin ayetlerini okusun, kitabı ve hikmeti öğretsin ve onları arındırsın; hiç şüphesiz, sen güçlü ve üstün olansın, hüküm ve hikmet sahibisin!" (Bakara, 125-129)

"Hani İbrahim şöyle demişti: "Rabbim, bu şehri güvenli kıl, beni ve çocuklarımı putlara kulluk etmekten koru. Rabbim, gerçekten onlar, insanlardan birçoğunu şaşırtıp saptırdı. Bundan böyle kim bana uyarırsa, artık o bendendir; kim de bana isyan ederse, kuşkusuz sen bağışlayansın, esirgeyensin. Rabbimiz, gerçekten ben, çocuklarımdan bir kısmını Beyt-i Haram yanında, ekime müsait olmayan çorak bir vadiye yerleştirdim; Rabbimiz, namaz kılsınlar diye. O halde, insanların bir kısmının kalplerini onlara yönelt ve onları nimetlerinle rızıklandır; umulur ki şükrederler." (İbrahim, 35-37)

Hâcer'in adı Kur'an'da zikredilmemiştir. Ne var ki, buraya kadar anlattığımız maceranın tamamının, yani İbrahim'in Filistin'den Hicaz'a geliş sebebinin, evlatları için dua edişinin, İbrahim ve Bakara Surelerinde İbrahim'le İsmail'den nakledilerek anlatılanların bütünüyle Hâcer'in hayat hikâyesinden bir kesit olduğu ve gerçekte bu nakledilenlerin Hâcer'i anlattığı ve bu değerli kadının, Hz. İsmail'in annesi olduğu da apaçık ortadadır.

HZ. HATİCE'NİN (R.A) KISACA HAYATI

Büyük İslâm kadını, mu'minlerin anası, Allah Resulü'nün (s.a.a) değerli zevcesi Hz. Hatice (r.a) hicretten 68 yıl önce, asil bir âilede dünyaya geldi. Babası Huveylid, Kureyş'in büyüklerinden ve servet sahibi birisiydi. Annesi Fâtıma ise Mekke'nin tanınmış ve iffetli kadınlarından sayılırdı.

Cahiliyet zamanında yaşamalarına rağmen böyle değerli âilede yetişen Hz. Hatice, öylesine şeref, haysiyet, iffet ve temizlik dolu bir hayat yaşıyordu ki toplum içerisinde "Tâhira" (temiz) diye meşhur olmuştu. Halbuki nefsanî heveslerini ve şeytanî arzularını gerçekleştirmesi için her türlü maddî imkana sahip idi.

O, hatta Müslüman olmadan önce dahi, insanın değer ve üstünlüğünü paraya-pula, dünya malına, ırka, makama değil, onda bulunan güzel sıfatlara, insanî ve ahlakî değerlere bağlıyordu. O gün Mekke'nin en zengin, en ileri gelen şahsiyetlerinin (Ebu Süfyan, Ebu Cehil, Akabe b. Ebi Muayt gibi) evlenme tekliflerini reddetmiş ve gözü sürekli fazilet, insanlık, dürüstlük, sadâkat vb. sıfatlara süslenmiş birisini aramış ve Allah Resulü'nü tanıyincaya kadar başka birisiyle evlenmeye gönlü rıza göstermemişti. Fakat Resulü Ekrem'le tanıştıktan sonra, Hazret'in fakirlik ve öksüzlüğüne bakmamış, bizzat kendisi evlilik teklifinde bulunmuştu.

Hz. Hatice'nin bir başka özelliği ise o değerli insanın nedenli akıllı, basiret ve dirayet sahibi oluşudur. Öyle ki babasını cahiliyet zamanında meydana gelen "Ficar" harbinde kaybetmesinin ardından, babasından kalan serveti büyük bir dirayet ve basiretle ticarete atmış ve gün geçtikçe servetini artırmış ve Mekke'nin en önde gelen zenginleri arasına girmişti.

Tarih Hz. Hatice'nin serveti hakkında şöyle diyor: "Onun sadece ticaret yaptığı mallarını 80 bin deve taşıyordu. Dört yüz hizmetçi onun ticaret ve sair işlerini yürütmekle görevliydi."

Bu servete sahip olan Hz. Hatice fakirlere, düşkünlere yardım etmeği de ihmal etmemiş ve bu adetini Resulullah'la evlendikten sonra da devam ettirmişti."

Evet, küçük bir malını kaybetmekle dünyaları yıkılan veya başkalarına en ufak bir şey verirken canları çıkan, çoğu insanların tam aksine Hz. Hatice bütün servetini Hz. Resulullah'ın ayağına dökmüş ve onun yüce hedefi için sadece kendi servetini değil, canını dahi adamıştı ve o yüce hedef uğruna bütün çilelere severek katlanmıştı.

Burada Hz. Hatice'nin Hz. Resulullah'la evlenme olayına geçmeden önce şunu hatırlatmamız gerekir ki bir çok muhakkik âlim ve tarihçinin de dediği ve çeşitli delillerle ispatlamaya çalıştığı gibi, Hz. Hatice Resul-i Ekrem'den (s.a.a) önce kimseyle evlenmemiş ve bâkire olarak Allah Resulü ile ilk evliliğini gerçekleştirmiştir. Biz makalemizin sonunda bu iddiayı delilleriyle birlikte sizlere ispatlamaya çalışacağız inşallah.

Evet dediğimiz gibi Hz. Hatice uzun yıllar beklemiş ve bütün Kureyş kabilelerinin büyüklerini reddederek Resulullah gibi manevî değerlerle donatılmış birisini aramış ve karşılaşınca da bizzat kendisi evlenme teklifinde bulunmuştur. Öte yandan Allah Resulü de Hz. Hatice kendisinden bir hayli yaşlı olmasına rağmen, onda gördüğü fazilet, iffet ve insanî değerlerden dolayı onun evlilik teklifine seve-seve olumlu cevap vermiş ve evlenmişti.

Bazı batılı yazarlar, İslam'a ve Resulullah'a olan düşmanlıklarından dolayı, Allah Resulü'nün Hz. Hatice'nin servetinden dolayı onunla evlendiği ortaya sürmüşlerdir. Halbuki Resulullah'ın hayatını az da olsa araştıranlar biliyorlar ki Resulullah'ın asla değer vermediği şeylerden birisi de dünya malı idi. Kaldı ki evlenme teklifinde bulunan, bizzat Hz. Hatice'nin kendisi idi, Resulullah (s.a.a) değil. Sonra Resul-i Ekrem'in evlendikten sonra Hz. Hatice'ye gösterdiği sevgi muhabbet ve saygı (ki bu Hz. Hatice'nin ölümünden sonra bile bütün sıcaklığıyla devam etmiş ve hatta bu durum bazı diğer hanımlarının kıskançlık duygularını kabartmış ve Resulullah'a itirazda bulunmuşlardı) en açık şekilde Allah Resulü'nün Hz. Hatice'nin serveti değil, fazilet ve insanî değerlerinden dolayı onunla evlendiğini gösteriyor. Evlendikten sonra dahi Hz. Hatice, gönüllü olarak servetini İslâm yoluna harcamış ve hiçbir zaman Resulullah bu konuda bir teklifte bulunmamıştı. Nitekim bu servetin hepsi İslâmî hedefler uğruna harcanmış ve kendilerine hiçbir şeyi biriktirmemişlerdi.

Şimdi tekrar Hz. Hatice'yle Resul-i Ekrem'in (s.a.a) evlenme olayına dönelim. Önce de dediğimiz gibi, bu iki büyük şahsiyeti birbirine yakınlaştıran ve hayatlarını birleştirmelerine vesile olan şey, asla maddî değil, tamamıyla manevî ve ilahî sâiklerden ibaretti. Şimdi bu iddiamızı kanıtlayan delillerden sadece bir kaçını sizlere aktarmakla yetineceğiz:

1-Hz. Hatice'nin kölesi olan ve Hz. Muhammed'le (s.a.a) ticaret seferine çıkan Meysere isimli zat, yolculuk esnasında Kureyş Emîni'nde gördüğü kerametleri ve Şam rahibinden onun hakkında duyduğu sözleri Hatice'ye anlatırken Hz. Muhammed'e karşı içinde aşırı bir sevgi duyarak şöyle diyordu: "Yeter artık Meysere! Muhammed'e karşı sevgimi iki kat artırdın; git seni azâd ettim; karın da senin olsun; ayrıca iki yüz dirhem, iki at ve bir kıymetli elbiseyi sana bağışladım." Ondan sonra Meysere'den duyduklarını Arap bilgini Varaka b. Nevfel'e anlatıyor; Nevfel de: "Bu kerametlerin sahibi Arabî Peygamber'dir" diyordu.

2-Bir gün Hz. Hatice evinde oturmuş, cariye ve köleleri etrafını sarmıştı. Bir Yahudi âlimi de o mecliste bulunuyordu. Bu sırada Kureyş genci (Hz. Muhammed (s.a.a)) Hatice'nin evinin yanından geçiyordu. Yahudî âliminin gözü Peygamber'e ilişti. Peygamber'den birkaç dakikalığına meclise katılmasını istedi. Resul-i Ekrem (s.a.a) Yahudî âliminin ricası üzerine meclise katıldı. Hz. Hatice Yahudî âlimine dönerek şöyle dedi: "Eğer onun amcaları senin bu soruşturma ve teftişlerinden haberdar olurlarsa, kuşkulanır ve kötü bir tepki gösterirler; çünkü onlar yeğenleri hususunda Yahudîlerden korkuyorlar." Yahudî âlimi bu sözleri duyunca "Sen ne diyorsun? Muhammed'e kim zarar verebilir? Oysa Allah onu, nübüvvetin hatmi ve halkın hidâyeti için seçmiştir" dedi. Hatice, "Onun böyle bir makama erişeceğinin delili nedir?" diye sorunca, o şu cevabı verdi: "Ben ahir-üz zaman peygamberinin alametlerini Tevrat'ta okumuşum. Onun alametlerinden bazıları şöyledir: Onun babası ve annesi ölür; cediti ve amcası onu himayeleri altına alırlar. O Kureyş'ten bir kadınla evlenir." Sonra Hatice'ye dönerek şöyle dedi: "Ne mutlu onun eşi olma iftiharını elde eden kadına!"

3-Arap bilginlerinden olan Hatice'nin amcazadesi Varaka'nın Ahdeyn (Tevrat ve İncil) kitapları hakkında çok bilgisi vardı. Varaka defalarca şöyle demişti: "Kureyş'ten bir kişi, Allah tarafından insanları hidayet etmek için görevlendirilecek ve Kureyş'in zengin kadınlarından biriyle evlenecektir." Hatice de Kureyş'in zengin kadınlarından olduğu için Varaka ara sıra ona, "Bir gün gelir ki yeryüzünün en üstün, en şerefli erkeğiyle evlenirsin" diyordu.

4-Bir gece Hz. Hatice rüyasında güneşin Mekke üzerinde döndüğünü ve yavaş yavaş aşağı inerek onun evine girdiğini gördü. Rüyasını Varaka'ya anlattı. Varaka onun rüyasını şöyle tabir etti: "Şöhreti âlemi tutacak büyük birisiyle evleneceksin."

İşte bütün bunlar ve Allah Resulü'nün harikulade şahsiyeti ve manevî faziletleri, Hz. Hatice'nin yıllardır düşlediği ve o yaşa kadar beklediği yegâne insanı ona tanıtmıştı. Hz. Hatice, bilahare Hz Muhammed (s.a.a) ile evlenmeye karar vererek, bir vasıtaıyla bu arzusunu ona bildirdi. Resul-i Ekrem de, onda olan değerleri, onun fazilet, iffet ve dirayetini bildiği için bu isteğine olumlu cevap verdi.

Evlenmenin nasıl gerçekleştiği hakkında tarihçiler şöyle yazıyorlar: Hz. Hatice'nin bizzat kendisi bu evliliğe meyilli olduğunu açıklayarak şöyle demişti: "Amca oğlu! Ben senin kendi kavmin arasında olan izzet ve azametini, doğruluğun emanettarlığın ve güzel huyun için seninle evlenmek istiyorum." Kureyş'in Emîni de ona şöyle cevap vermişti: Amcalarıma haber verip onlara danışmam gerekir." Bu bazı tarihçilerin yazdığıdır. Fakat tarihçilerin çoğu Hz. Hatice'nin mesajını Aliyye kızı Nefise'nin şu şekilde Peygamber'e ulaştırdığını yazıyorlar:

"Ya Muhammed! Niçin hayatını temiz bir eşle aydınlatmıyorsun? Eğer seni güzelliğe servete, şerâfet ve izzete davet edersem kabul eder misin? Peygamber: "Kimi kastediyorsun?" deyince, "Hatice'yi" diye cevap verdi. Peygamber şöyle buyurdu: "Hatice bu işe razı olur mu? Onunla aramızda çok fark vardır! Nefise, "Ben onu razı ederim; yeter ki sen bir vakit tayin et de Hatice'nin vekili Amr b. Esed ile senin akrabaların bir araya toplansınlar ve nikah merasimini yerine getirsinler" dedi.

Resul-i Ekrem bu hususta değerli amcası Ebu Talib'e danıştıktan sonra, Kureyş büyüklerinin de katıldığı görkemli bir toplantı düzenlendi. Önce Ebu Talip Allah'a hamd ü senâyla başlayan bir hutbe okuyarak yeğenini tanıttı. Ardından Hatice'nin akrabalarından olan Varaka b. Nevel de bir hutbe okuyarak Hz. Muhammed'in ve kavminin üstünlük ve fazlını itiraf edip bu evliliğe razı olduklarını ilan etti. Nikah akdi okundu ve mihriye olarak dört yüz dinar veya bazı rivâyetlere göre yirmi deve tayin edildi ve böylece izzet, fazilet ve saâdet dolu bir hayatın temeli atılmış oldu.

Bu mübârek evlilik takriben 15 yıl sürdü ve Hz. Hatice 65 yaşında iken gözlerini dünyaya kapadı ve şeref, izzet ve iftihâr dolu bir hayatı geride bıraktı. Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a), Hz. Hatice hayatta olduğu müddetçe başka biriyle evlenmemiş ve ona olan sonsuz saygı ve muhabbetini böylece ortaya koymuştu.

Hz. Hatice, Resul-i Ekrem (s.a.a) peygamberliğe seçilir seçilmez ona iman etmiş ve böylece ilk Müslüman kadın olma iftiharını da diğer iftiharlarına eklemişti. O yüce kadın, Allah Resulü'ne (s.a.a) iman ettikten sonra dâima Resulullah'ın yanında olmuş ve bu büyük görevinde var gücüyle ona yardımcı olmaya çalışmıştı. Bu doğrultuda bütün kınamalara, bütün çilelere, işkencelere katlanmış ve uzun müddet Mekke'de ilk Müslüman olan erkek Hz. Ali (a.s) ile birlikte tek başlarına Resulullah'ın yanında yer alarak, onunla birlikte müşriklerin gözü önünde Mescid-ül Haram'da namaza durmuş ve bütün bir küfür ve şirk cephesine karşı durmuşlardı.

Hz. Hatice'nin bir başka özelliği, Allah Resulü'nün mübarek neslinin ondan devam etmesidir. Zira Hz. Mâriye hariç (ki onun oğlu İbrâhim küçük yaşta vefat etmiştir) diğer hanımlarının hiçbirisinin çocuğu olmamıştır.

Evet Hz. Hatice, Fâtıma gibi bir evladı dünyaya getirme saadetine nâil olmuş ve Resulullah'ın mübarek nesli kendisinden devam etmiş ve hepsinden önemlisi on bir masum imamın büyük annesi olma şerefini kazanmıştır. Hz. Hatice'nin erkek evlatları ise küçük yaşta dünyadan gitmiş ve yaşamamışlardır. Hz. Hatice'ye isnâd edilen Zeynep, Ümm-ü Külsüm ve Rukayye isimli kızlar hakkında ise ihtilaf vardır. Bazıları onların da Hz. Hatice ve Hz. Peygamber'in evlatları olduğunu söylemiş; bazıları ise Hz. Hatice'nin önceden başkalarıyla evlendiğini söyledikleri için onların Hz. Hatice'nin önceki kocalarından olduklarını ve böylece Hz. Muhammed'in üvey evlatları olduğunu söylemişlerdir. Ancak sonra da ispatlayacağımız üzere Hz. Hatice önceden evlenmediği için bu görüş yanlıştır.

İnşallah delilleriyle ispatlayacağımız üzere bu kızlar Hz. Hatice'nin kız kardeşi "Hâle"nin kocasının kızlarıdır ki kocasının vefat etmesi üzerine onlarla birlikte bacısı Hz. Hatice'nin himayesi altına girmiş; daha sonra Hâle de vefat edince Hz. Hatice'nin kefaleti altında kalan kızlar, Hz Hatice Resulullah'la evlendikten sonra Allah Resulü'nün kefaleti altına girmiş ve onların saâdet hânelerine intikal etmişlerdir. Biz, konunun dağılmaması için bu bölümü makalenin sonunda ayrıyeten ele alıp delilleriyle birlikte ispatlamaya çalışacağız.

Burada Hz. Hatice'nin makam ve faziletinin daha iyi anlaşılması için Resulullah'ın bazı hadislerini nakletmeği uygun buluyoruz:

Bir hadisinde şöyle buyurmuştur: "Hatice cennetin faziletli kadınlarındanıdır."

Hz. Ali (a.s) den şöyle nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir gün hanımlarının yanında Hatice'den söz ederek ağladı. Buna kıskanan Âişe: "Beni Esed'in şu kırmızı, ihtiyar kadınının neyine ağlıyorsun? Allah sana daha genç birisini nasip etmemiş mi?" diye itirazda bulundu. Allah Resulü buna çok rahatsız oldu; öyle ki başının tüyleri titremeye başladı ve şöyle buyurdu: "Hayır Allah'a andolsun ki, Hatice'den daha iyisini bana nasip etmemiştir. O, korku ve buhran dolu bir zamanda bana iman etti ve İslâm yolunda her türlü fedakarlıktan ve bana yardımdan geri durmadı."

Yine şöyle buyurmuştur: "Allah'a andolsun ki, Allah bana Hatice'den daha iyisini nasip etmemiştir; her kes beni inkar ettiği sırada, o bana iman etti. Her kes beni yalanladığı zaman, o beni tasdik etti. İnsanlar beni mallarından mahrum bıraktıkları sırada, o, kendi servetiyle benim yardımına koştu. Allah, ondan bana evlat nasip etti (başka hanımlarımdan değil)."

Evet Allah Resulü Hz. Hatice'yi vefatından sonra da hiçbir zaman unutmaz ve hatta Hatice'nin dostları ve arkadaşlarına dahi fevkalade saygı gösterir ve sürekli onlara hediyeler gönderir ve iyilikte bulunurdu.

Hz. Hatice'ye fazilet ve üstünlük olarak bu yeter ki Allah-u Teâla Cebrail (a.s) vasıtasıyla ona selam gönderiyordu. Bunu son olarak vereceğimiz ziyâret metninde görebilirsiniz.

Evet Allah Resulü'nün gözünde böyle yüce bir makam ve değer sahibi olan ve onun en büyük yardımcılarından sayılan birisinin, ayrılığı ve vefatı da pek tabiidir ki onun derinden yaralanmasına ve üzülmeye neden olsun. Nitekim de öyle olmuş ve Resulullah (s.a.a) Hz. Hatice ile birlikte, diğer büyük hâmisî Hz. Ebu Talib'i de aynı yılda kaybedince o yıl "Hüzün Yılı" diye adlandırılmıştır.

Artık iki büyük hamî, âhiret yurduna göçmüş, ama her biri yerine bir diğer hâmiyi bırakıp gitmişlerdi. Ebu Talip, oğlu Hz. Ali'yi (a.s) ve Hatice, kızı Hz. Fatıma'yı (a.s). Artık bu görev onların omuzlarına ağırlık etmekteydi.

Allah Resulü hastalanıp ölüm döşeğine düşen Hz. Hatice'nin başucuna gelip onu şöyle müjdelemişti: "Ey Hatice, sevin ki Allah seni İmran kızı Meryem ve Firavun'un zevcesi Asiye'yle eşit kılmıştır."

Allah'ın selamı rahmet ve bereketi o yüce İslâm kadınının üzerine olsun ve bizi onun ve kızı Fâtıma'nın, kocasının ve evlatlarının yolundan ayırmasın ve kıyamette şefaatlerine nâil eylesin.

Evet Hz. Hatice, hayatının bütün yönleriyle, iffeti, hayası, takvâ ve temizliği, ibâdet ve itâati, fedakarlık ve dünyaya meyilsizliği, kocasına olan itâat ve teslimiyeti ve Allah yolunda ona yardımıyla ve bilahare yetiştirdiği evlatlarıyla bizler için büyük örnektir.

Burada son olarak hem Hz. Hatice'nin faziletlerini daha iyi anlamak, hem de onu ziyâret etmek için Hz. Hatice için nakledilen şu ziyâretnameyi de tercümesiyle birlikte huzurunuzda takdim ediyoruz:

"Selam olsun sana, ey mü'minlerin anası. Selam olsun sana, ey Resullerin efendisinin zevcesi. Selam olsun sana, ey dünya kadınlarının efendisi olan Fâtımet-üz Zehrâ'nın anası. Selam olsun sana, ey ilk iman eden kadın. Selam olsun sana, ey malını, servetini Seyyid-ül Enbiyâ'nın yardımında sarfeden, ona elinden gelen hiçbir yardımı esirgemeyen ve düşmanlar karşısında onu müdâfaa eden. Ey Cebrâil'in kendisine selam verdiği ve yüce Allah'tan kendisine selam getirdiği kimse. Ne mutlu sana Allah'ın verdiği fazl-u ihsandan dolayı. Allah'ın selamı, rahmet ve bereketi senin üzerine olsun."

HZ. HATİCE ALLAH RESULÜ'NDEN

BAŞKASIYLA EVLENMEMİŞTİR

Önceden de hatırlattığımız gibi, bu bölümde Hz. Hatice'nin Resulullah'tan başkasıyla evlenmediği görüşünü ispatlamaya çalışacağız.

Bazı tarihçiler, Allah Resulü'nün evlendiği hanımlarının (Âişe hariç) hepsinin dul olduğunu, Hz. Hatice'nin ise, Peygamber'den önce, Atiq b. Âbid-il Mahzûmî ve Ebû Hâle et-Temîmî, isimli iki şahısla evlendiğini, hatta bunlardan evlat sahibi olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Ancak biz bu rivâyetlerin doğruluğundan şüpheliyiz ve bunların uydurulmasında, daha çok siyasi emellerin yattığını ve bazıları için fazilet ve üstünlük üretmenin amaçlandığını düşünmekteyiz. Bu konudaki bazı delillerimizi kısaca şu şekilde sıralayabiliriz:

1-Her şeyden önce bu rivâyetleri inceleyen bir kimse, onların arasında bir çok çelişki ve ihtilafların bulunduğunu açıkça görebilir. Örneğin, bazı rivâyetlerde Ebû Hâle künyesini taşıyan şahsın isminin "Nebbâş b. Zurâre", bazısında "Zurâre b. Nebbâş", bazısında "Hind", bazısında ise "Mâlik" olduğu geçmektedir. Bazı rivâyetler onun sahâbî olduğunu, bazısı ise olmadığını ileri sürmektedir. Bazısı onun Atiq'ten önce, bazısı ise sonra Hz. Hatice'yle evlendiğini söylüyor. Sonra rivâyetler, Hz. Hatice'nin bu kişilerden "Hind" isminde bir çocuğunun olduğunu ileri sürmüştür, ancak bazısı bu çocuğun kız çocuğu olup Atiq'e ait olduğunu, bazısı ise erkek çocuğu olup diğer kocasına ait olduğunu ileri sürmüşlerdir. Yine erkek olduğunu iddia eden rivâyetlerin bazısında bu çocuğun tâûn hastalığından öldüğü, bazısında ise Cemel savaşında Hz. Ali'nin cephesinde şehid düştüğü iddia edilmiştir.[1]

2-Bu iddiaların aksini iddia ve rivâyet eden âlimler ve tarihçiler de vardır: İbn-i Şehrâşub Menâkıb-ı Âl-i Ebi Talib kitabında şöyle diyor: "...Ahmed Belâzurî, (Ensâb-ul Eşraf kitabında, Ebulkâsım Kûfî (El-istiğâse) kitabında, büyük Şia âlimi Seyyid Murtaza "Eş-Şâfi" kitabında, Şia'nın bir diğer büyük âlimi Ebu Cafer Tûsî (Telhis-üş Şâfi) kitabında, Allah Resulü'nün Hz. Hatice'yle bâkire olduğu halde evlendiğini rivâyet etmişlerdir. Ayrıca "El-Envâr-u vel-Bide" isimli kitapta Rukayye ve Zeyneb'in Hatice'nin kız kardeşi Hâle'nin kızları olduğu görüşü de bu naklettiğimiz rivâyeti güçlendirmektedir.[2]

3-Ebulkâsım Kûfî yine kitabında şunları kaydetmektedir:

"Eser sahipleri ve haber nakilcilerinin (tarihçilerin) umum, husus hepsi icmaî bir şekilde şöyle rivâyet etmişlerdir: "Kureyş eşrâfî, büyükleri ve zenginlerinden, Hatice'yle evlenmek için ona talip olmayan kalmadı; ancak o, onların hepsini reddetti ve hiçbirisiyle evlenmedi. Sonradan Resulullah (s.a.a) ile evlendiğinde, Kureyş kadınları ona öfkelenerek küstüler ve şöyle dediler: "Kureyş'in eşrâfî ve emirleri sana talip oldular; fakat sen onların hepsini reddedip Ebu Tâlib'in parasız, malsız, yetim ve fakir yeğeniyle evlendin?!"

Şimdi, böyle bir konuma sahip olan Hatice'nin, Kureyş büyüklerini ve eşrâfını bırakıp da Temimli bir bedeviyle evlenebileceğini hangi akıl sahibi ihtimal verebilir? Görüş ve teşhis sahibi kimseler bunu en muhal, en itibarsız sözlerden saymazlar mı?!"[3]

4-Maddî, manevî hiçbir değer, şan ve şöhrete sahip olmayan bir bedeviyle evlenmesi, kendilerini reddeden Hatice'yi yermek, onu küçümseyip alay etmek için Kureyşlilerin elinde en iyi bir koz ve en güzel bahane değil miydi? Resulullah'la evlendiğinde olduğu gibi. Halbuki hiçbir kaynakta böyle bir şeye rastlanmamıştır.

Bazıları, Haris b. Ebî Hâle isimli birisinden bahsederken, onun Hatice'nin oğlu olduğu ve Mekke'de Allah Resulü davetini ilk açığa vurduğunda, Müslümanların verdiği ilk şehid olduğunu iddia etmiş ve bunu, Hz. Hatice'nin önceden başka birisiyle evlendiğine delil olarak göstermeğe çalışmışlardır.[4]

Buna cevabımız şudur ki evvelâ bu şahsın Hz. Hatice'nin oğlu olduğu iddiası hiçbir delile dayanmamaktadır ve zâhiren Hz. Hatice'nin Ebu Hâle isminde birisi ile evlendiği rivâyetine dayanmaktadır. Biz de zaten bunun yanlış olduğunu ispatlamağa çalışmaktayız.

Saniyen "Haris" denen bu şahsın ilk İslâm şehidi olduğu iddiası da doğru değildir; zira bu iddiayla çelişen bir çok meşhur rivâyet mevcuttur. Örneğin İbn-i Abbâs'tan şöyle rivâyet edilmiştir. "Ammâr'ın babası ve annesi öldürüldüler ve o ikisi Müslümanlardan ilk şehid düşen kimselerdir."[\[5\]](#)

Yine sahih bir senetle şöyle rivâyet edilmiştir:

"İslam'da ilk şehid Sümeyye'dir (Allah ona rahmet eylesin.)"[\[6\]](#)

Aynı şey Mücahid'den de nakledilmiştir.[\[7\]](#)

Bazıları, Sümeyye'nin ilk kadın şehid, Haris'in ise ilk erkek şehid olduğunu iddia etmek istemişlerse de bu iddia da geçersiz bir iddiadır; zira evvela İbn-i Abbas'ın rivâyeti gereği ilk erkek şehid de Ammar'ın babası Yâsir'dir. Saniyen şehid kelimesi bir çok diğer kelime gibi Arapça'da kadın erkek arasında müştereken kullanılan bir kelimedir. Nitekim yukarıda naklettiğimiz rivâyette aynı Sümeyye için şehid tabiri kullanılmıştı.

HZ. HATİCE'DEN OLDUĞU SÖYLENEN

RESULULLAH'IN KIZLARI

Eb-ul As b.Rabi' ve Osman b. Affân ile evlendikleri söylenen Zeynep, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm isimli kızlara gelince, bunların da yine bir çokları tarafından Resulullah'ın Hz. Hatice'den dünyaya gelen kızları olduğunu, birisinin Ebul'âs b. Rabi' ile diğerlerinin de Osman b. Affân ile evlendikleri iddia edilmiş ve daha çok bu görüş şöhret kazanmıştır. Fakat bize göre bu iddia da doğru değil ve söz konusu kızlar Resulullah'ın gerçek kızları değillerdir.

Bu görüşümüzün delillerini de aşağıda kısaca açıklamaya çalışacağız:

Evvela bu görüşü reddeden ve başka bir görüş ileri süren tarihçiler, de vardır. Ebulkâsım Kûfî ve diğer bazıları şöyle kaydetmişlerdir: "Hatice'nin "Hâle" isminde bir kız kardeşi vardı. Benî Mahzûm kabilesinden birisi onunla evlenince onun için "Hâle" isminde bir kız çocuğu doğurdu. Hatice'nin bacısı bu adamdan ayrıldıktan sonra bu sefer Benî Temim kabilesinden Ebu Hind isminde birisiyle evlendi; onun için de "Hind" isminde bir çocuk doğurdu. Beni Temim'den olan bu adamın Hâle'den başka bir eşi daha vardı ki ondan da Zeynep ve Rukayye isminde iki kız çocuğu oldu; sonra Zeynep ve Rukayye'nin anneleri, ardından da babaları vefat etti; bunun üzerine Hâle'nin o adamdan olan Hind isimli çocuğu babasının kabilesine döndü. Ortada kalan "Hâle" ve kocasının iki çocuğu Zeynep ve Rukayye'yi de Hz. Hatice kendi yanına aldı. Sonradan Hz. Hatice Resulullah'la evlenip, Hâle de vefat edince Zeynep ve Rukayye isimli çocuklar Hz. Hatice ve Resulullah'ın kefâleti altına girdiler... Öte yandan Araplar, üvey evladı da gerçek evlat telakki ettikleri için bu iki kız da Resulullah'ın kızları olarak anılmaya başlandı. Halbuki bunlar Peygamber'in değil, Hâle'nin kocası Ebu Hind'in kızları idiler..."[\[8\]](#)

Görüldüğü gibi Hz. Hatice'ye isnad edilenler, bacası hakkında söylenenlere bir çok açıdan benzerlik arz etmektedir. Belki de Hz. Hatice hakkında (kasıtlı veya kasıtsız) yapılan yanlışların bir çoğu da buradan kaynaklanmaktadır.

Saniyen, söz konusu kızların Peygamber'in (s.a.a) kızları olduğunu iddia edenlerin kendilerinin naklettikleri rivâyetler arasında akıl almaz çelişkiler mevcuttur; mesela bir taraftan şöyle rivâyet ediyorlar: "Rukayye ve Ümmü Külsüm cahiliyyet zamanında "Ebu Leheb'in iki eli kurusun; kurudu da" âyeti nazil olduğunda, Ebu Leheb ve eşi, babalarının dinine girdiklerini gerekçe göstererek çocuklarına Resulullah'ın kızlarını boşamalarını emrettiler; onlar da henüz cinsel bir ilişkide bulunmadan eşlerini boşadılar. Ardından Osman b. Affân Rukayye ile evlenip onunla birlikte Bi'setin beşinci yılında Habeşe'ye hicret etti. O sırada hamile olan Rukayye, geminin içerisinde çocuğunu bir kan pıhtısı halinde düşürdü. Daha sonra Habeşe'den döndüklerinde Medine'de vefat etti.[\[9\]](#)

Diğer taraftan aynı adamlar yine şöyle rivâyet ediyorlar; mesela Makdisî diyor ki: "Hatice cahiliyyet zamanında, Abd-û Menaf isminde bir erkek çocuk, İslam'dan sonra ise iki erkek ve dört kız çocuğu olmak üzere şu isimdeki çocukları doğurmuştur: Kâsım; (ki bu çocuğa atfen Allah Resulü'ne "Ebul Kâsım" deniyordu), bu çocuk büyüyünceye kadar yaşadı, sonra vefat etti.

Küçük yaşta vefat eden Abdullah, Ümm-ü Külsüm, Zeyneb, Rukayye ve Fâtıma."[\[10\]](#)

Veya Kastalânî ve Diyarbekrî şöyle diyorlar: "Allah Resulü'nün bi'setten önce Abd-û Menâf isminde bir çocuğu oldu ve bununla birlikte Resullah'ın çocuklarının sayısı on ikidir; Abd-û Menâf hariç hepsi İslâm'dan sonra dünyaya gelmişlerdir."[\[11\]](#)

Zübeyr b. Bekkâr ve diğer bir çoğundan ise şu bilgiler rivâyet edilmiştir: "Abdullah, sonra Ümm-ü Külsüm, sonra Fâtıma, daha sonra da Rukayye, hepsi sırayla İslam'dan sonra dünyaya gelmişlerdir."[\[12\]](#)

Tarihçi Süheylî de Resulullah'ın bütün çocuklarının İslâm zamanında doğduğunu kaydetmektedir."[\[13\]](#)

Yine bazıları, Rukayye'nin hepsinden, hatta Hz. Fâtıma'dan küçük olduğunu söylemişlerdir."[\[14\]](#)

Şimdi bütün bunlardan sonra, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ün cahiliyyet zamanında Ebu Leheb'in çocuklarıyla evlendiğini nasıl iddia edebiliyor ve bu açık çelişkiyi göremiyorlar?!

Yine İslam'dan sonra dünyaya gelen Rukayye'yi hemen Osman'la evlendirebiliyorlar; halbuki bütün tarihlerin yazdığına göre Habeşe'ye birinci hicret, bi'setin 5. yılında gerçekleşmiştir. Hatta eğer İslam'ın ilk yılında dünyaya geldiğini kabul etsek dahi beş yaşındaki bir çocuğun nasıl evlendiğini ve hemen hamile kalıp gemide çocuk düşürdüğünü söyleyebiliriz?! Kaldı ki onlar daha da ileriye gidip önce Ebu Leheb'in çocuklarıyla evlendiriyor; sonra da boşatıp, Osman b. Affan'la evlendiriyorlar!!

Yine diyorlar ki: "Ebu Leheb ve eşi, "Mesed" suresi indiğinde, çocuklarına, Resulullah'ın kızlarını boşamalarını emrettiler. Onlar da boşadıktan sonra, Osman b. Affan Rukayye ile evlendi."[\[15\]](#)

Bu da yine bir çok rivayetleriyle çelişmektedir; zira:

a)-Bir çok rivâyete göre (ki doğrudur da) bu sure, Müslümanlar Şi'b-i Ebi Tâlib'de muhasara altında tutuldukları sırada inmiştir.[16] Bu ise önceki söyledikleriyle çelişmektedir. Zira söz konusu muhasara bi'setin altıncı yılında gerçekleşmiştir. Yani Habeşe hicretinden bir yıl sonra. Gördüğünüz gibi iki rivâyet arasında yılların fasılasını gerektiren bir çelişki söz konusudur.

Bazıları bu surenin "Yakın akrabalarını korkut" (Şuarâ, 214) âyeti indikten sonra gerçekleştirilen toplantıda, Ebu Leheb'in Resulullah'a hakaret etmesinin ardından nazil olduğunu söylemişlerse de bu doğru değildir. Zira hem ayetlerin siyâkı, hem de bu konudaki rivâyetler[17] bu surenin âyetlerinin toplu bir şekilde nâzil olduğunu göstermektedir. Bu surenin son âyetlerinde Ebu Leheb'in eşi Ümm-ü Cemil'in Allah Resulü'ne ettiği eziyet dile getirilerek şiddetli bir şekilde kınanmıştır.

Açıktır ki Kureyşlilerin Resulullah'a eziyetleri biraz önce verdiğimiz İnzar âyeti indikten sonra, Resulullah'ın onların ilahlarına ve düşüncelerine açıkça karşı çıkmasının ardından başlamıştır.

Bu sure (Mesed) hakkında nakledilen diğer bir rivâyet de bizim bu sözümüzü te'yid etmektedir; şöyle ki: "Allah Resulü'nü görmek için gelen elçi heyetler, Resulullah'ı amcası Ebu Leheb'e sorar ve "Sen onu daha iyi bilirsin" diye Peygamber (s.a.a) hakkındaki görüşlerini almak isterlerdi. O da onlara, "Bu adam sihirbazdır" cevabını verir; onlar da Resulullah ile görüşmeden geri dönerlerdi. Yine bir gün gelen bir heyete aynı cevabı verdi; fakat ne hikmetse bunlar, öncekilerin aksine "Şu adamı görmeden geri dönmeyeceğiz" dediler. Ebu Leheb bu sefer şöyle dedi: "Biz uzun zamandır, hala onu, delilikten kurtarmaya çalışıyoruz; kahrolası adam!"

Ebu Leheb'in bu sözleri Resulullah'a ulaşınca Hazret buna üzüldü ve (Allah Resulü'ne teselli amacıyla) bu sure nazil oldu. Öte yandan biliyoruz ki çeşitli temsilci heyetlerin Mekke'ye gelerek Resulullah ile görüşmeleri, İnzar âyetinin inmesinden yıllar sonra gerçekleşmeye başlamıştır. Bu da gösteriyor ki "Mesed" suresinin İnzar âyetiyle ilintili olarak inmesi yersiz bir iddiadan ibarettir.

Burada üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise şudur: "Eğer Rukayye ve Ümmü Külsüm'ün "Mesed" suresinin inmesi ve müşriklerin eziyetlerinin başlamasının ardından boşanmalarının gerçekleştiğini söylersek, o zaman şu sorunun cevabını vermemiz gerekecektir ki, neden o uzun zamana kadar, Ebu Leheb'in çocukları hiçbir mazeret ve engel bulunmadığı halde eşleriyle cinsel ilişkide bulunmamışlardı? Halbuki yine aynı rivâyetlerin açık iddiasına göre Osman onlardan birisiyle evlenir evlenmez cinsel ilişkiye girerek hemen hamile bırakmış ve eşi Habeşe'ye giderken gemide çocuk düşürmüştü!!

Öte yandan Mısırlı büyük yazar Tefik Ebu İlim'in "Tarih-u Ehl-il Beyt" isimli kitabında naklettiği bir rivayet de dikkatimizi çekmiş ve yukarıda bahsettiğimiz görüşlere daha bir şüpheli bakmamıza vesile olmuştur. O şöyle diyor: "...Rukayye'ye gelince, o Utbe b. Ebî Leheb ile evlenmiş ve henüz onun eşyken vefat etmiştir." [18]

Bu rivâyet gereği Ebu Leheb'in oğlunun Rukeyye'yi boşadığı iddiası da şüpheli duruma düşmekle birlikte, buna gösterdikleri sebep (Mesed suresinin inişi ve kızların Müslüman oluşu) de itibarını kaybeder ve surenin Şi'b-i Ebi Tâlip muhasarası zamanında nâzil olduğu iddiası daha da güçlenmiş olur.

Bir Başka Çelişki:

Zübeyr b. Bekâr ve ibn-i Esâkir, Cafer b. Muhammed'den, o da babasından şöyle rivâyet etmektedir: "Resulullah'ın oğlu Kâsım Mekke'de vefat etti; Allah Resulü oğlunun defin merasiminden dönüşünde, Âs. b. Vâil ve oğlu Amr b. Âs'ın yanından geçerken, Âs Resulullah'ı gördüğünde "Şimdi ben şunu kızdıracağım" dedi ve şöyle devam etti: "Hiç şüphesiz bu adam artık soyu kesik, ocağı sönük duruma düştü." Bunun üzerine Allah'u Teala "Hiç şüphesiz soyu kesilen sana kin ve buğz besleyen düşmanındır."[\[19\]](#) ayetini indirdi.

Bir diğer rivâyette ise şöyle diyor: "Önce Resulullah'ın oğlu Kâsım dünyaya geldi, sonra Zeynep, sonra Abdullah, sonra Ümm-ü Külsüm, Fâtıma, daha sonra da Rukayye. Sonra önce Kâsım, daha sonra da Abdullah vefat edince Âs b. Vâil "Onun nesli kesildi; o ebterdir" deyince söz konusu ayet nâzil oldu."[\[20\]](#) Bazıları âyetin, Âs b. Vâil değil, oğlu Amr b. Âs hakkında nâzil olduğunu rivâyet etmişlerdir.[\[21\]](#) Süddî ve İbn-i Abbâs'ın rivâyetinde, Resulullah'ın bir oğlunu, bir diğer rivâyette ise bir evladının vefatının ardından Âs b. Vâil'in söz konusu sözü söylemesi üzerine indiği nakledilmektedir.[\[22\]](#) Meşhur sözü söyleyenin, Âs. B. Vâil değil, Akabe b. Ebi Muayt[\[23\]](#) veya Ebu Leheb[\[24\]](#) veya Kureyş[\[25\]](#) olduğu da söylenmiştir.

Hatta bir rivâyette Resulullah'ın oğlu İbrahim'in vefatı münasebetiyle Ebu Cehl'in Resulullah hakkında söylediği sözler üzerine söz konusu âyetin nâzil olduğu söylenmektedir.[\[26\]](#) Öte yandan tarihçiler arasında; Kasım'ın Resulullah'ın (s.a.a) en büyük evladı olduğu meşhurdur.[\[27\]](#) Önceden verdiğimiz rivâyet ise Kâsım'ın bi'setten sonra vefat ettiğini, Abdullah'ın ise Kâsım'dan bir ay sonra vefat ettiğini söylüyordu. Buna bir de kesinlik kazanan Abdullah'ın bi'set sonrası doğup vefat ettiği gerçeğini eklersek olay daha bir netlik kazanmış olacaktır.

Aşağıdaki rivâyetleri de göz ardı etmemeliyiz; diyorlar ki:

"Kâsım vefat ettiği zaman iki yaşındaydı."[\[28\]](#)

"Kâsım yürüme çağına gelinceye kadar yaşadı."[\[29\]](#)

Belazurî ise ikisinin arasını toplanmış ve şöyle demiştir: "Kâsım iki yaşına geldiği ve yürüdüğü bir sırada vefat etmiştir."[\[30\]](#)

Bazı diğer rivâyetler, Resulullah'ın evlatlarının süt emdikleri bir çağda vefat ettiklerini kaydetmiş, bazıları "Bi'set sonrası" tabirini eklemiş,[\[31\]](#) bazıları ise şu ifadeyi kullanmıştır: "Çocuklarının hepsi de çok küçük yaşta vefat etmişlerdir."[\[32\]](#) Mücâhid'in Kâsım hakkındaki görüşü ise şudur: "O yedi gün (veya yedi gece)

yaşadı."[33] diğer bir rivâyetde "On yedi ay yaşadı" tabiri kullanılmıştır.[34] Tarihçi Süheylî ise şöyle diyor konu hakkında: "Kâsım yürüme çağına varmıştı, ancak henüz süttten kesilmemişti."[35]

Bu konuda üç ayrı rivâyet ise şu şekildedir:

"Kâsım ve Tayyib, henüz küçük yaşta iken Mekke'de vefat ettiler."[36]

"Kâsım hayvana binecek ve at sürece kadar büyüdü."[37]

"Kâsım vefat ettiği sırada dört yaşında idi."[38]

Buraya kadar Kâsım'ın küçük yaşta öldüğünü değişik rivâyetlerin diliyle cûz'î farklarla aktardık. Şimdi Kâsım'ın ne zaman dünyaya geldiğine bakalım:

Müsned-i Feryâbi'de Kâsım'ın İslam'dan sonra dünyaya geldiğini içeren bilgilere ilaveten, aşağıdaki iki rivâyet de bunu te'yid etmektedir:

a)-Kâsım vefat ettiğinde dört yaşındaydı. Ondan bir ay sonra da Abdullah, henüz süttten kesilmemişken vefat etti. Hz. Hatice: "Ya Resulallah, keşke yaşasaydı da süttten kesseydim" dediğinde, Allah Resulü: "Onun süte doyup kesilmesi cennette gerçekleşecektir" buyurdu.[39]

b)-Müsned-i Feryâbi'de şöyle kaydedilmiştir: "Resulullah (s.a.a), Kâsım'ın vefatından sonra Hatice'nin yanına geldiğinde onu ağlar şekilde buldu. Hz. Hatice, ya Resulallah dedi, (göğsümde) Kâsım'ın sütü çoğaldı; eğer yaşayıp da süt emme süresini tamamlasaydı, (ayrılığının) tahammülü daha kolay olurdu benim için. Cevabında Allah Resulü şöyle buyurdu: "Onun için cennette, süt emme süresini tamamlayacak süt annesi tahsis edilmiştir." Hz. Hatice "Böyle olduğunu bilince daha kolay olur benim için" deyince, Allah Resulü "İstersen cennetten sesini sana duyurabilirim" buyurdu. Hz. Hatice ise "Ben Allah'ı ve Resulü'nü tasdik ediyorum" cevabını verdi.[40]

Süheylî bu hadisi naklettikten sonra şöyle diyor: "Bu hadis Kâsım'ın cahiliyyet zamanında ölmediğini gösteriyor."[41]

Bu iki rivâyet, hem Kâsım vefat ettiği sırada Allah Resulü'nün peygamberliğe eriştiğini, hem de henüz süt emdiği sırada vefat ettiğini, dolayısıyla da büyük ölçüde bi'setten sonra dünyaya geldiğini gösteriyor.

Kısacası bir yandan, Kevser suresinin Kâsım'ın vefatı üzerine bi'setten kaç yıl sonra nâzil olduğunu, yine Kâsım'ın doğumu ve vefatıyla ilgili verdiğimiz diğer rivâyetleri, diğer taraftan Ümm-ü Külsüm ve Rukayye'nin Kâsım ve Abdullah'ın vefatından sonra dünyaya geldiklerini dikkate aldığımızda, bu iki kızın kesinlikle bi'setten kaç yıl sonra dünyaya geldiğini anlamış oluyoruz. Hal böyle iken, onların cahiliyyet zamanında Ebu Leheb'in iki oğlu ile evlenmeleri, onlardan boşandıktan sonra ise Rukayye'nin Osmân b. Affân ile evlenip bi'setin beşinci yılında Habeşistan'a hicret ederken gemide çocuk düşürmesi nasıl düşünebilir?!

Gerçi bu konuda Ebu Hilâl-il Askerî aykırı bir rivâyet de nakletmiştir; ancak rivâyetin içerisinde açık çelişki bulunmaktadır. O şöyle diyor: "Kâsım ve Tâhir, nübüvvetten önce vefat ettiler. Resulullah (s.a.a) Kâsım'ın cenazesinden döndüğünde Âs b.Vâil ve oğlu Amr'ın yanından geçerken Amr "Şimdi ben ona karşı

düşmanlığımı sergileyeceğim" dedi. Bunun üzerine Âs şöyle dedi: "Hiç şüphesiz o ebter (soyu kesik) oldu." Ardından Allah-u Teâlâ "Şüphesiz sana düşmanlık besleyen var ya, işte odur asıl ebter olan"[42] âyetini indirdi.

Görüldüğü gibi bu rivâyet, önce Kâsım'ın nübüvvetten önce öldüğünü, ardından bu münasebetle Kevser suresindeki âyetin indiğini söylüyor. Oysa hepimiz bilmekteyiz ki Allah Resulü'ne âyetler nübüvvetten sonra nâzil olmaya başlamıştır. Bazıları âyetin olayın hemen ardından değil, birkaç yıl sonra nazil olup, önce yaşanan bir olaya değindiğini ileri sürebilir belki; ancak bu oldukça uzak bir ihtimaldir ve bildiğimiz gibi genellikle âyetler olayların yaşandığı sırada inmiştir.

Elbette bu yanlışlığın bir kalem hatasından kaynaklanarak "Nübüvvetten sonra" yerine "Nübüvvetten önce" yazılmış olması mümkündür.

RESULLAH'IN EN KÜÇÜK KIZI KİMDİR?

Cürcânî diyor ki: "Benim yanımda sahih olan görüş şudur ki Rukayye Resulullah'ın en küçük kızı idi; hatta Fâtıma'dan (a.s) da küçüktü."[43]

Bazıları ise Ümm-ü Külsüm'ün hepsinden küçük olduğunu söylemişlerdir.[44]

Ebu Ömer de şöyle demiştir: "Fâtıma ve bacısı Ümm-ü Külsüm, Resullah'ın en küçük kızlarıdır; ancak bu ikisinden hangisinin daha küçük olduğunda ihtilaf edilmiştir. İbn-i Serrâc demiştir ki: "Ben Ubeydullah-il Haşimi'nin şöyle dediğini duydum: "Fâtıma, Resulullah kırk bir yaşındayken dünyaya gelmiştir."[45]

El-İstiâb kitabında bu rivâyete "Rukayye'nin Fâtıma'dan daha küçük olduğu söylenmiştir" cümlesi de ilave edilmiştir.[46]

Bazıları ise Hz. Fâtıma'nın, kızların en küçükleri olduğunu ileri sürmüş ve bu görüşü sahih bilmişlerdir.[47]

Her halükârda eğer biz Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ün Hz. Fâtıma'dan küçük olduğunu kabul edersek, sonuca varabilmemiz için bu sefer Hz. Fatıma'nın doğum tarihine bakmamız gerekecek.

Yine kaynaklara baktığımızda, bazıları Hz. Fâtıma'nın bi'setten önce,[48] bazıları bi'set yılında,[49] bazıları Resulullah kırk bir yaşında iken,[50] bazıları ise bi'setin ikinci yılında[51] doğduğunu iddia etmişlerdir. Biz ise sonradan vereceğimiz delillere dayanarak Hz. Fâtıma'nın bi'setin beşinci yılında dünyaya geldiğine inanıyoruz.

Şimdi bu görüşlerin hangisini alırsanız alın, bi'setten biraz önce veya bi'setten sonra dünyaya gelen Hz. Fâtıma'dan daha küçük kızların Ebu Leheb'in iki oğluya evlenmeleri, boşandıktan sonra da Rukayye'nin Osman b. Affân ile evlenip bi'setin 5. yılında Habeşistan'a hicret ederken yolda çocuk düşürmesi makul bir ihtimal olabilir mi?!

Şimdi Hz. Fâtıma'nın bi'setin 5. yılında dünyaya geldiğini gösteren delillerimizi vermeye çalışalım:

Bizimle aynı görüşü (hicretin 5. yılında doğduğunu) paylaştıklarını açıkça ortaya koyanların[52] yanı sıra şu delilleri zikredebiliriz:

a)-Hatırlayacağınız gibi bahsimizin başlarında bir çok râvi ve tarihçiden[53] nakletmiştik ki, Resulullah'ın bütün çocuklarının (bazıları sadece Abd-u Menaf'ı istisna etmişti) bi'setten sonra dünyaya geldiklerini ileri sürmüşlerdi. Bu da Hz. Fâtıma'nın bi'setten sonra dünyaya geldiğini gösteriyor.

b)-Çeşitli mezheplere mensup hadisçi ve tarihçilerin naklettiği bir çok rivâyete göre Hz. Fâtıma'nın nüttesi, Cebrail'in (a.s) miraç gecesinde Resulullah'a (s.a.a) cennetten getirdiği meyveden bağlanmıştı. Miraç olayı ise en doğru görüşe göre bi'setin ikinci veya üçüncü yılında gerçekleşmiştir.[54]

Bu rivâyetler, Sa'd b. Vakkas, Ümm-ül Mu'mininin Âişe, Ömer b. Hattâb, Sa'd b. Mâlik ve diğer bazı meşhur şahsiyetlerden, aynı şekilde İmam Cafer-i Sâdık'tan nakledilmiştir.[55] Bu rivâyetlerin bazıları üzerinde tartışılabilir belki; ancak bunlardan bir çoğu tartışma götürmez derecede sahihtirler. Zikrettiğimiz kaynaklara başvurup dikkat eden herkes bunu görebilir.

c)-Yine Hz. Fâtıma'nın bi'setten sonra dünyaya geldiğini gösteren bir diğer delil şudur ki, önceden de değindiğimiz gibi, Hz. Hatice Resulullah ile evlendikten sonra Kureyş kadınları onu kınamış ve ona küsmüşlerdi. Sonradan Hz. Hatice Hz. Fâtıma'ya hamile kalınca, henüz annesinin karnındayken onunla konuşuyor ve ona teselli veriyordu. Hz. Hatice bunu Peygamber'den saklıyordu. Bir gün Resulullah (s.a.a) içeri girdiğinde Hatice'nin (karnındaki bebeği) Fâtıma'yla konuştuğunu gördü ve "Ey Hatice kiminle konuşuyorsun?" diye sordu. Hatice "Karnımdaki bebekle; o benimle konuşuyor ve beni yalnızlıktan çıkarıyor" dedi. Bunun üzerine Allah Resulü şöyle buyurdu: "Ey Hatice, işte Cebrail bana onun kız çocuğu olduğunu haber veriyor..."[56]

Bu hadisten anlaşılacak şu ki, Hz. Hatice'nin Hz. Fâtıma'ya hamile kalması, Hz. Resulullah'ın Cebrail (a.s) ile görüştüğü sıralarda gerçekleşmiştir; bu ise Resulullah peygamberliğe seçildikten sonra başlamıştır. Yine aynı hadis bu hamileliğin bi'setten kaç yıl sonra gerçekleştiğini gösteriyor; zira rivâyetten bu hamileliğin Kureyş'in Resulullah'a karşı eziyetlerinin başladığı ve Kureyşli kadınların Hz. Hatice'ye küstükleri sırada olduğu anlaşılmaktadır. Bu ise bi'setten kaç yıl sonra, yani gizli davet süresi sona erdiğinde açık davetin başlamasıyla başlamıştır.

d)-Hz. Fâtıma'nın bi'setten kaç yıl sonra dünyaya geldiğini gösteren bir delilimiz de şudur: Ebu Bekir Hz. Fâtıma'ya talib olduğunda, Allah Resulü onu reddetmiş, ardından aynı talepte bulunan Ömer'e de red cevabı vermiş ve gerekçe olarak da Hz. Fatıma'nın küçüklüğünü göstermişti. Sonra Hz. Ali (a.s) tâlip olunca Hz. Fâtıma'yı ona nikahlamıştı.[57] Buna gücenenlere de Allah Resulü şu cevabı vermişti: "Allah'a andolsun ki size engel olup da ona nikahlayan ben değilim, Allah'tır."[58]

Öte yandan şunu da kesin bir şekilde biliyoruz ki Hz. Fatıma'nın nikahlanması hicretin ikinci yılında gerçekleşmiştir. Buradan da anlaşılıyor ki Hz. Fâtıma bi'setten önce (Mesela bazılarının iddia ettiği gibi 5 yıl önce) dünyaya gelmiş olsa o zaman Hz. Fâtıma, söz konusu şahıslar talip olduklarında takriben 20 yaşlarında olması gerekirdi. O zaman da 20 yaşındaki birisine Allah Resulü'nün henüz küçüktür deyip gelenleri reddetmesi makul ve mantıklı olabilir mi?!

HZ. HATİCE, RESULULLAH (S.A.A)

İLE NE ZAMAN EVLENDİ?

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise şudur ki, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ün Ebu Leheb'in iki oğlu ile evlenmeleri iddiası ancak Resulullah ile Hz. Hatice'nin, bi'setten bir hayli önce evlenmiş olmaları halinde mantıklı olabilir. Şimdi bu evliliğin gerçekleşme tarihine bir bakalım:

Rivayetlere baktığımızda gerçi bu evliliğin bi'setten 15, 16, hatta 20 yıl önce gerçekleştiğini iddia eden nadir görüşler de vardır;[\[59\]](#) ancak bunlara karşılık bu evliliğin bi'setten on yıl önce,[\[60\]](#) beş yıl önce[\[61\]](#) ve üç yıl önce[\[62\]](#) gerçekleştiğini ileri süren rivâyetler de vardır.

Özellikle son görüşü te'yid eden nakiller ve karineler de vardır; mesela Beyhâki Hz. Hatice'nin 50 yaşında vefat ettiğini ileri sürüyor.[\[63\]](#)

Hz. Hatice'nin Resulullah'la evlendiği zamandaki yaşını, vefat ettiği sıradaki yaşı ile kıyaslarsak o zaman son görüşün daha mantıklı olduğunu görürüz.

Yine önceden de naklettiğimiz gibi, rivâyetler Hz. Hatice'nin cahiliyet zamanında Abd-ü Menaf'tan başka bi çocuk doğurmadığını ileri sürüyorlardı. Bu da Hz. Hatice'nin Resulullah'la bi'setten bir hayli önce evlendiği görüşü ile örtüşmemektedir. Zira çok önceden evlendikleri ve zâhiren bir mazeret de gözükmediği halde onca yıl çocuklarının olmaması çok uzak bir ihtimaldir; bu da bi'sete yakın bir zamanda evlendikleri görüşünü güçlendirmektedir.

Böylece bu delil de, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ün cahiliyet zamanında doğup büyüdüklerini, önce Ebu Leheb'in çocuklarıyla evlenip, boşandıktan sonra da Rukayye'nin Osman b. Affân'la evlenmeleri görüşünün tutarsızlığını, verdiğimiz vereceğimiz diğer delillerle de yan yana konulduğunda bu görüşün asılsız olduğu kesin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan Ehl-i Sünnet Alimlerinden Dûlâbî ve Diyarbekri'nin görüşlerine bakılırsa, Osman b. Affân Rukayye ile cahiliyet zamanında evlenmiştir.[\[64\]](#)

Bu ise iddia edilen Peygamber kızlarının Ebu Leheb'in oğlanlarıyla evlendiğinin doğru olmadığı demektir; zira söz konu rivayetler, Ebu Leheb'in kızları boşattırmasının sebebi olarak onların Müslüman olduğunu ileri sürüyorlardı; oysa bu rivâyet Ebu Leheb'in oğlundan sonra Rukayy'le evlendiği söyleyen Osman'ın dahî onunla cahiliyet zamanında evlendiğini ileri sürmektedir!

ÜMMÜ KÜLSÜM HİCRET

SIRASINDA NEREDEYDİ?

İşlediğimiz konuda bize yardımcı olacak bir diğer husus Müslümanların Medine'ye hicreti sırasında Ümm-ü Külsüm'ün muammalı durumudur. Cahiliyet zamanında Ebu Leheb'in oğluyla Mekke'de evlenip de sonra ayrılan ve yıllar sonra Medine'de Osman'la evlenen Ümm-ü Külsüm'ün, Medine'ye hicret sırasında ortada adı bile yok. Tarihçiler müslümanların ardından Hz. Ali'nin Resulullah'ın kızı Hz. Fâtıma da dâhil, Fatıma isimli birkaç kadını, Ümm-ü Eymen'i ve güçsüz mu'minleri alıp kendisiyle birlikte Medineye getirdi. Ancak hiçbir kaynakta Ümm-ü Külsüm'ün adından bahsedilmemektedir. Acaba önceden mi hicret etmişti? Sonraya mı kaldı? Kiminle birlikte ve neden?! Güçsüz mu'minlerin içerisinde miydi? O zaman, neden bacısı Fâtıma ve Ümm-ü Eymen'den ayrılıp onların içerisinde yerleştirildi?!

Bütün bunlar cevap bekleyen muammalı sorulardır. Görüldüğü gibi bazen çok meşhur şeyler dahi araştırdığında, en azından öyle zannedildiği kadar da olmadığı ortaya çıkmış oluyor.

ZEYNEP HAKKINDA BİR KAÇ NÜKTE

a)-Yazımızın başlarında da değindiğimiz gibi Ebulkâsım Kufi, Zeyneb'in, Resulullah'ın değil Hz. Hatice'nin bacısının kocasının kızı olduğunu nakletmektedir.

b)-Bazı rivâyetlerde şöyle nakledilmiştir: "Hatice Nabbâş b. Zurâre (Ebu Hâle) için üç evlat doğurdu; bunlar Hind, Hâris ve Zeynep'ti."[\[65\]](#)

Bu rivâyet iki şeyi teyid etmektedir; biri Zeyneb'in Resulullah'ın üvey kızı olduğunu, Hz. Hatice'yle ilgili tarafına gelince, biz Hz. Hatice'nin Resulullah'tan önce evlenmediğine inanıyoruz. Bunun delillerini de önceden aktardık; ancak bu rivâyette muhtemelen, Hz. Hatice'nin isminin verilmesi Zeyneb'in Hz. Hatice'nin kefaleti altında olmasından veya Hz. Hatice'nin bacısıyla karıştırıldığından kaynaklanabilir. Kısacası işin bu yanı bizi fazla ilgilendirmiyor; bizi ilgilendiren yanı şudur ki bu rivâyet Zeyneb'in Ebu Hale'nin kızı olduğunun öteden beri bilindiğini ortaya koyuyor. Aşağıda vereceğimiz şu iki rivâyet de aynı te'yidi içermektedir:

"El-Envar" ve "El-Bideu" isimli kitaplardan şöyle naklediliyor: "Rukayye ve Zeynep Hatice'nin bacısı Hâle'nin kızlarıdır."[\[66\]](#)

Yine El-Envar, El-Keşf, El-Lum'e kitaplarından ve Belâzurî'den şöyle nakledilmektedir: "Zeynep ve Rukayye Resulullah'ın üvey evlatlarıdır..."[\[67\]](#)

Bu rivâyetlerde cüz'î bazı yanlışlar ve karıştırmalar olsa da, onlardan şu gerçeği anlıyoruz ki söz konusu kızlar, Resulullah'ın gerçek kızları değil, onun üvey evlatlarıdır. Ancak onların kimin evlatları oldukları şimdilik bizi ilgilendirmiyor. Evet onların, Resulullah'ın kızları olduklarını ileriye süren önceden değindiğimiz rivâyetler arasındaki akıl almaz çelişkileri de dikkate aldığımızda bu iddiamızın haklılık payı daha da artacaktır.

HZ. ALİ'YE AİT BAZI HASLETLER

Zeynep, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm diye adı geçen ve Ebu Leheb'in iki oğlu, Osman ve Ebul'âs b. Rabi ile evlendikleri söylenen kızların Resulullah'ın gerçek kızları olmadığını gösteren bir delil de, Hz. Ali'ye özgü bazı haslet ve özellikler hakkında nakledilen rivâyetlerdir. Örneğin Ebul-Hamrâ, Resulullah'tan (s.a.a) şöyle rivayet etmiştir:

"Ey Ali, sana üç haslet verilmiştir ki, senden başka kimseye, hatta bana dahi verilmemiştir.: Sana benim gibi bir kayınpeder verilmiştir; ama bana benim gibi biri verilmemiştir. Sana kızım gibi bir Sıddîka verilmiştir; ama bana onun gibi bir (eş) verilmemiştir. Sana sulbünden Hasan ve Hüseyin gibi evlatlar verilmiştir; ama bana benim sulbünden onlar gibisi bana verilmemiştir; ancak siz bendensiniz, ben de sizdenim."[\[68\]](#)

Şimdi eğer Osman ve Ebul'âs ile evlenen kızlar , Resulullah'ın gerçek kızları olsaydı, Allah Resulu'nün bu sözü doğru olmazdı; zira o durumda onlar da Resulullah gibi bir kayınpedere sahip olmuş olacaklarından, bunun Hz. Ali'ye has bir özellik olarak gösterilmesi yanlış olurdu. Hatta Osman'ın böyle bir vasfa sahip olması daha uygun olurdu. Zira o, (iddiaya göre) Resulullah'ın iki kızıyla evlenmemiş miydi?!

Ebuzer-i Gıfâri'den nakledilen hadis de bunu te'yid etmektedir. Ebuzer söz konusu hadiste Resulullah'tan şöyle nakletmektedir:

"Hiç şüphesiz Allah-u Teâlâ, Arşından -keyfiyet ve zevâl söz konusu olmadan- yer yüzüne baktı ve beni seçti. Ali'yi de (bana) damat olarak seçip ona (eş olarak) tertemiz Fatıma-i Betul'ü verdi ki böyle birisi hiçbir Peygambere verilmemiştir. Yine Ona Hasan ve Hüseyin verilmiştir ki onların misli başka hiçbir kimseye verilmemiştir. Ona benim gibi bir kayın peder ve (Kevser) havzu (başında dostlarını suya doyurma hakkı) verilmiştir. Yine Cennet ve Cehennem'i bölme yetkisi meleklere değil, ona verilmiştir..."[\[69\]](#)

Bu konuda, Buhâri'de Abdullah İbn-i Ömer'den nakledilen uzun bir rivâyet'in bir bölümü de bizi destekler niteliktedir. Söz konusu rivâyette kısaca şöyle denmektedir:

"Haricîlerden bir kişi Abdullah İbn-i Ömer'e gelerek bazı konularda sorular yöneltip tartışıyor ve son olarak, üçüncü halife Osman ve Hz. Ali hakkındaki görüşünü soruyor. Bilindiği gibi Haricîler, üçüncü halifeyi ve Hz. Ali'yi hilâfetleri zamanında meydana gelen fitnelerden dolayı sorumlu tutuyor ve onlar hakkında ağır ithamlarda bulunuyorlardı. İşte bu görüşlerinden hareketle söz konusu Hâricî Abdullah İbn-i Ömer'in onlar hakkındaki görüşünü sormaktadır. Abdullah adama şu cevabı veriyor: "Osman'ı dersin, Allah onu affetmişti;[\[70\]](#) ama siz onu affetmeği hoş görmediniz. Ali'ye gelince, o Resulullah'ın amcasının oğlu ve dâmâdıdır." Sonra eliyle işaret ederek: "İşte bu da onun evidir ve gördüğünüz gibi (Peygamber'in evinin içerisinde) yer almıştır."[\[71\]](#)

Görüldüğü gibi bu rivâyette Abdullah İbn-i Ömer, üçüncü halife Osman'ı savunmak için sadece Uhut Savaşı'na ve kaçanların affıyla ilgili âyete değinmektedir. Fakat Hz. Ali'yi savunurken üç delil zikretmektedir: 1-Resulullah'ın amcasının oğlu olduğunu 2-Resulullah'ın damadı olduğunu 3-Evinin Resulullah'ın eviyle yanyana olduğunu.

Bu rivâyette bizim şâhidimiz ikinci delilden ibarettir. Demek istiyoruz ki eğer gerçekten Osman Resulullah'ın kendi kızıyla evlenmiş olsaydı, Abdullah onu da savunurken Hz. Ali gibi onun da Resulullah'ın damadı olduğunu vurgulardı; oysa buna şiddetle ihtiyacı olduğu halde Osman hakkında böyle bir isnatta bulunmamaktadır. Bu da onun böyle bir fazilete (Resulullah'ın damatlığı şerefine) sahip olmadığını göstermektedir. Evet daha güçlü ve daha ma'kul bir delil bulunduğu halde, zayıf bir şahidi (işlenen bir suçun affını; Osman'ı da kapsadığını kabul etsek dahi) zikretmek mantıklı bir girişim olmasa gerek. O halde böyle bir şeyin (damatlığın) esasen olmadığını söylemek daha mantıklı olmaz mı?!

MUHTEMEL BİR ÇÖZÜM YOLU

Buraya kadar ortaya koyduğumuz deliller, Osman ile evlenen kızların, yine Ebul'âs ile evlenen Zeyneb'in Resulullah'ın gerçek kızları olmadığını gösteriyor. Şimdi burada şu sorunun cevabını vermemiz gerekir ki, geldiğimiz bu noktada, acaba Resulullah'ın evlatlarından bahseden rivâyetlerde ismi geçen Zeynep, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm isimli kızların esasen varlığı da mı şüphelidir; yoksa söz konusu rivâyetlere muhtemel de olsa makul bir açıklama getirmek mümkün müdür?

Bize göre bu rivâyetlerde ismi geçen söz konusu kızların varlığını inkar etmek istemiyorsak, bu konuda ortaya koyulabilecek en makul ihtimal şudur ki evet Peygamber'in Hz. Hatice'den olan Zeynep, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm isminde kızları vardı; fakat bunlar (bazı rivâyetlerin de değindiği gibi) küçük yaşta vefat etmişlerdir. Yani Peygamber'in hem üvey evlatlarının ismi Zeynep, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'dü, hem de kendi kızlarının; fakat kendi kızları fazla yaşamadan, küçük yaşta vefat etmişlerdir. Ebul'âs ve Osman ile evlenen kızlar ise Peygamber'in üvey evlatlarıdır ve o zamanlar halk arasında üvey evlatlar da gerçek evlat gibi telakkî edildikleri için, söz konusu kızlar da sürekli Resulullah'ın kızları diye anılarak öyle meşhur olmuş ve sonrakiler onları Resulullah'ın kızları zannederek kaynaklara da daha çok o şekilde kaydetmişlerdir.

Bu rivâyetleri bu şekilde tevil etmekten başka bir çaremiz yoktur; aksi taktirde zikrettiğimiz çelişkilerle karşılaşmamız kaçınılmazdır.

OSMAN'IN RUKAYYE İLE

EVLENMESİNE DÂİR

Resulullah'ın, üvey kızı Rukayye'yi Osman ile neden evlendirdiği hakkında bazı Ehl-i Sünnet kaynaklarında şu ipuçlarına rastlamaktayız.

"Rukayye fevkalde bir güzelliğe sahipti."[\[72\]](#)

"Bir kâhin Osman'a Resulullah'ın peygamberliğini haber vermesinin ardından, o Ebubekir'e "Eğer (Peygamber) beni Rukayye ile evlendirirse Müslüman olurum" diye söz verdi."[\[73\]](#)

Demek oluyor ki Resulullah'ın Osman'ı Rukayye ile evlendirmesi, onu İslam'a ısındırma amacını taşıyordu.

Öte yandan bazı rivâyetler de şöyle diyor: "Sâ'd b. Muâz, Hz. Ali'ye (Resulullah'tan) Hz. Fâtıma'yı istemesini önerince Hz. Ali şu cevabı verdi: "Ben ne dünya metaından bir şeye sahibim.; ne altınım var ne de gümüşüm; ne de İslam'a ısındırılacak bir kâfirim ben; zira ilk Müslüman olan benim." [74]

Yine Esmâ bint-i Umeys aynı öneriyi Hz. Ali'ye götürdüğünde ona da benzer bir cevapla şöyle dedi: "Benim ne altınım var, ne de gümüşüm; dini sahih olmayan, İslam'ı şüpheli birisi de değilim (ki evlilik vasıtasıyla İslam'a ısındırılmam söz konusu olsun!)" [75]

Hz. Ali'nin bu sözünde, belki de evlilikleri benzer gerekçelere dayanan kimselere bir tariz söz konusudur.

Yine Hz. Ali'nin Hz. Fâtıma'yla evlenmesini anlatan bazı rivâyetlerde Resulullah'ın Hz. Ali'ye şöyle buyurduğu kaydedilmiştir: "O (Fâtıma) senindir ey Ali; sen Deccâl değilsin." [76]

Bu hadiste de Hz. Fâtıma'yı önce isteyip de Resulullah'tan red cevabı alanlara açık bir tariz olduğu için bazıları (İbn-i Sa'd ve Bezzâr gibi), hadiste bulunan "Leste" (değilsin) kelimesindeki zamirin şeklini "Lestu" (değilim) şeklinde değiştirerek, "Sen deccâl değilsin" yerine, "Ben deccâl değilim" manası çıkarmış ve Allah Resulü'nün bu cümleyle önceden Hz. Ali'ye verdiği vaade sâdık kalıp kızını ona vereceğini vurgulamak istediğini iddia etmiş ve böylece birilerine yönelik olan tarizi halletmeğe çalışmışlardır. Oysa bu çabaları da nafi değildir; zira:

a)- Aynı rivâyeti Akilî söz konusu iddiaya yer bırakmayacak şekilde, şöyle nakletmiştir: Resulullah (s.a.a) Fâtıma'yı Hz. Ali'yle evlendirdiğinde Hz. Fâtıma'ya hitaben şöyle buyurdu: "Ben seni Deccâl olmayan birisiyle evlendirdim." [77]

Bu hadisin kelimelerindeki hareketleri değiştirmek mümkün olmadığı için, yukarıda verdiğimiz manadan başka bir mana çıkarmak mümkün değildir.

b)- Resulullah'ın önceden Hz. Ali'ye bu konuda vaadde bulunduğu iddiası da doğru değildir; zira eğer bu doğru olsaydı, Ömer ve Ebu Bekir Hz. Fâtıma'ya tâlip olduklarında, Allah Resulü onlara "Fatıma henüz küçüktür" cevabını vermez ve Hz. Ali'yle sözlü olduklarını söylerdi.

c)- Konuyla ilgili kaynakların bir çoğu, kendisine Hz. Fâtıma'yı istemesi bir çokları tarafından önerilmeden önce, Hz. Ali'nin (kendi tabiriyle) aklının ucundan bile böyle bir şeyin geçmediğini nakletmektedir. Durum böyle iken Resulullah'ın önceden Hz. Ali'ye söz verdiği iddiası doğru olabilir mi?!

Hadisin manasını bu tür soğuk te'villerle değiştiremeyeceğini anlayan İbn-i Hacer Askalânî, aynı sened ve aynı râviyle naklettiği hadisin son bölümünü ("Sen Deccâl değilsin" cümlesini) maalesef makaslayarak nakletmiştir. [78] Bu da onun ne kadar emânet ve insaf sahibi olduğunu yeterince gösteriyor!!

Bunu sadece o değil, daha niceleri ve nice yerlerde gerçekleştirmişlerdir ki yeri olmadığı için geçiyoruz.

BİR KAÇ NÜKTE

Son olarak birkaç nokteye değinip bu bahsi kapatmak istiyoruz:

1-Zikrettiğimiz bunca delile ve rivayetler arasındaki bunca çelişkiye rağmen bazılarının Zeynep Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ü Resulullah'ın gerçek kızları olarak göstermekte ısrarlı davranışlarının niyetinde belki de Hz. Ali'nin faziletlerine karşılık başkalarına fazilet üretmek yatmaktadır. İşte bu yüzden görüyoruz ki 3. Halife Osman'a "Zun-nureyn" (iki nur sahibi) lakabını vermişlerdir. Oysa dünya kadınlarının efendisi olan ve Resulullah'ın gerçek kızı ve mübarek neslinin menbaı, olduğunda zerre kadar şüphe bulunmayan Hz. Fâtıma'nın kocası Hz. Ali'den benzer bir lakabı esirgemişlerdir nedense!!

2-Osman'ın Rukayye ve Ümm-ü Külsüm ile hiç de mutlu bir hayat yaşamadıklarını ve Osman'ın onlara karşı çeşitli eziyetlerde bulunduğunu kaynaklarda okuyoruz.[79]

3- Bütün bunlara rağmen, ikinci kız (Ümm-ü Külsüm) de vefat ettiğinde güyâ Allah Resulü'nün "Eğer on kızım olsaydı yine hepsini Osmân ile evlendirirdim"[80] buyurduğunu nakleden kaynaklar, söz konusu Hz. Ali (a.s) olunca şu utanç verici uydurma hadisi nakletmekte bir beis görmüyorlar:

Güyâ Hz. Ali (a.s), (Hz. Fatıma'yla evli olduğu halde) Ebu Cehl'in kızıyla evlenmeğe tâlip olmuş; bunu duyan Resulullah öfkeli bir şekilde minbere çıkarak bütün ashabın arasında Hz. Ali'nin bu fiilini teşhir ederek onu kınamış ve "Ebu Tâlib oğlu eğer bunu yapmak istiyorsa benim kızımı boşamalıdır; zira Allah'ın düşmanının kızıyla, Allah'ın Resulü'nün kızı bir araya toplanmaz" buyurmuş; ardından da o sıralarda henüz müşrik olan Ebul'âs b. Rabi'nin (Zeyneb'in kocası) damatlığını övmüştü?![81]

Bu kıssayı uyduranlar bir çok yerin aksine burada Osman'ı neden unutmuş ve Peygamber'in methine onun yerine Ebul'âs'ı mezhar kılmışlardır acaba?! Belki de Hz. Ali'ye karşı müşrik birisinin övülmesi ona olan ta'riz ve hicvi daha da galizleştirir de ondan!! Allah hepimizi nefsimizin ve Şeytan'ın şerrinden korusun.

4-Önceden de değindiğimiz gibi bu kızlardan bahseden Ehl-i Sünnet rivâyetleri, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ün Ebu Leheb'in oğlanlarıyla evlendiği üzerinde te'kid ederken, ısrarla bu oğlanların kızlarla cinsel ilişkiye girmeden bakire olarak onları boşadıklarını ileri sürmektedirler. Halbuki kaynaklar buna engel olabilecek herhangi bir engelden bahsetmemiştir. Fakat sıra Osman'a gelince durum değişiyor. O evlenir evlenmez cinsel ilişki gerçekleşiyor; hatta hanımı Habeşe'ye giderken gemide çocuk düşürüyor. Evet böyle olmalıdır; aksi taktirde Osman'a bir fazilet daha nasıl üretilsin?!

- [1]-Bu rivâyetler ve aralarındaki ihtilaflar için şu kaynaklara bakılabilir: El-Evâil, C.1, S.159, El-İsâbe, C3, S.611-612, Üsd-ül Gâbe, C1, S.12-13-17, Es-Siret-ül Halebiyye, C.1, S.140, Niseb-u Kureyş (Mus'ab Zübeyri), S.22, Kâmus-ür Ricâl, C.10, S.431.
- [2]-Menâkıb-u Âli-i Ebî Tâlib, C.1, S.159, Bihâr-ül Envâr, Ricâl-ül Mâmeqânî ve Kâmûs-ur Ricâl kitaplarında da aynı şey nakledilmiştir.
- [3]-El-İstiğâse, C.1, S.70.
- [4]-El-Evâil, C.1, S.311, El-İsâbe, C.1, S.293.
- [5]-Sıffîn (Minqarî), S.325.
- [6]-El-İsâbe, C.4, S.335, Tabaqât (İbn-i Sa'd), C.8, S.193.
- [7]-El-İstîâb, (El-İsâbe'nin hamisinde), C.4, S.331, El-Evâil, C.1, S.312.
- [8]-El-İstiğâse, C.1, S.68-69.
- [9]-El-İsâbe, C.4, S.304-490, El-Bed'u Vet-Târih, C.5, S.17, Tehzib-u Târih-i Dimaşk, C.1, S.298, Nihâyet-ül İrb, C.18, S.212-214.
- [10]- El-Bed'u Vet-Târih, C.5, S.16, C.4, S.139.
- [11]-El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.196, Târih-ül Hamis, C.1, S.272.
- [12]-Neseb-u Kurayş, S.21, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.217, El-Bidâyet-u Ven-Nihâye, C.2, S.294, Zehâir-ul Ukbâ, S.152.
- [13]-Es-Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.214.
- [14]- El-İsâbe, C.4, S.304, (Cürcânî'den naklen), Neseb-u Kurayş, S.21.
- [15]- Kaynaklarından bazısını önceden verdik.
- [16]- Ed-Dürr-ül Mensur (Suyutî), C.6, S.408
- [17]- El-İtqân (Suyutî), C.1, S.37.
- [18]- Tarih-u Ehl-il Beyt, S.92.
- [19]-Ed-Dürr-ül Mensûr. C.6, S.404.
- [20]-El-Vefâ, S.655, Ed-Dürr-ül Mensur, C.6, s.404, Tabakât (İbn-i Sa'd), C.1, S.133, Feth-ul Kadir, C.5, S.504, Nihâyet-ül İrb, C.18, S.208, Muhtasar-u Tarih-i Dimaşk, C.2, S.262.
- [21]-Delâil-ün Nübüvve (Beyhakî), C.2, S.69-70.
- [22]-Ed-Dürr-ül Mensûr, C.6, S.403-404, Lübâb-üt Te'vil, C.4, S.417, El-Câmiu Li-Ahkâm-il Kur'ân, C.20, S.222, Et-Tefsir-ül Kebir, C.32, S.132. Son iki kaynakta bu çocuğun Abdullah olduğu da kaydedilmiştir.
- [23]-Ed-Dürr-ül Mensur, C.6, S.404, Feth-ül Kadir, C.5, S.503, Behr-ül Muhit, C.8, S.520, Tefsir-ül Kebir, C.32, S.133, El-Câmi-u Li-Ahkâm-il Kur'ân, C.20, S.223.
- [24]-Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, Tefsir-ül Kebir, C.32, S.133, Tefsir-ül Kur'ân-il Azim, C.4, S.559.
- [25]-Es-Siqât, C.2, S.142, Et-Tibyân, C.10, S.418, Feth-ul Kadir, C.5, S.504, Lübâb-üt Te'vil, C.4, S.417, Tefsir-ül Kebir, C.32, S.132, Tefsir-ül Kur'ân-il Azim, C.4, S.559, EL-Câmi-u Li-Ahkâm-il Kur'ân, C.20, S.222.
- [26]-Bahr-ül Muhit , C.8, S.520, Feth-ul Kadir, C.5, S.503-504, Ed-Dürr-ül Mensûr, C.6, S.404. Fakat bu görüşün doğru olmadığı açıktır; zira hicretin ikinci yılında Bedir savaşında ölen Ebu Cehil, henüz İbrâhim dünyaya gelmeden kaç yıl önce vefat etmiştir. Bu da söz konusu şahsın Âs b. Vâil olduğunu ileri süren rivâyeti güçlendirmektedir.
- [27]-Ed-Dürr-ül Mensûr, C.6, S.404, Delâil-ün Nübüvve, C.2, S.70, Tabakat, C.1, S.133, Es-Siqât, C.2, S.142, Tâih-ül Hamis, C.1, S.273, Nihâyet-ül İrb, C.18, S.208, El-Vefa, S.655, Murûc-üz Zeheb, C.2, S.291, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, c.1, S.196, Üsd-ül Gâbe, C.5, S.467, Nur-ul Ebsâr, S.43, Zehâir-ül Ukbâ, S.152 ,

Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.112-217, Muhtasar-u Târih-i Dimaşk, C.2, S.262.

[28]-Tabakât (İbn-i Sa'd), C.1, S.133, Siret-u Mağlatay, S.15, Târih-ul Hamis, C.1 S.273, El-Vefâ , S.655, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.196, Siret-ul Halebiyye, C.3, S.308, Nur-ul Ebsâr, S.43, Zehâir-ul Ukbâ, S.153.

[29]-E-Bed-u Vet-Târih, C.5, S.16, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, C.196, Târih-ul Hamis, C.1, S.273, Siret-ul Halebiyye, C.3, S.308, Et-Tebyin Fi Ensâb-il Kureşiyin, S.87, Zehâir-ül Ukbâ, S.152.

[30]-Ensâb-ül Eşrâf (Es-Siret-uh Nebeviyye), S.396.

[31]-Tarih-ül İslâm (ES-Siret-uh Nebeviyye), S.66, Târih-ul Hamis, C.1, S.282, Zehâir-ül Ukbâ, S.152, Behcet-ül Mahâfil, C.2, S.137, Es-Siret-ul Halebiyye, C.3, S.308.

[32]-Cemhere-tu Ensâb-il Arab, S.16

[33]-Siret-u Mağlatay, s.15, Menakıb-ı Âl-i Ebî Tâlib, c.1, s.133, Târih-ul Hamis, c.1, s.273, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.196, Es-Siret-ul Halebiyye, C.3, S.308, El-Bed-u Vet-Târih , c.5, S.16, Zehâir-ül Ukbâ, S.152.

[34]-Siret-u Mağlatay, S.15, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, c.1 , s.196, Es-Siret-ul Halebiyye, C.3, S.308.

[35]-Er-Ravz-ul Enf, C.1, S.214.

[36]-Menâkıb-ı Âl-i Ebitâlib, C.1, S.162.

[37]-El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.196, Behcet-ül Mehâfil, C.2, S.137, Târih-ül Hamis, C.1, S.273, Delâil Nübüvve, C.2, S.69, Ed-Dürr-ül Mensûr, C.6, S.404, Siret-ül Halabiyye, C.3, S.308, Zehâir-ül Ukbâ, S.152, Zâd-ül Meâd (İbn-i Kayyim el-Cevzi), C.1, S.25, Siret-u Mağlatay, s.16.

[38]-Tarih-i Yakubi, C.2, S.32.

[39]- Tarih-i Yakubi, C.2, S.32.

[40]-Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.214.

[41]-Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.214

[42]-El-Evâil, C.1, S.166.

[43]-El-İsâbe, C.4, S.304, El-İstiab, C.4, S.299, Delâil-ün Nübüvve, C.2, S.70, Tarih-ül Hamis, C.1, S.273, El-Vefa, S.656, Muhtasar-uTarih-i Dimaşk, S.2, S.262.

[44]-Zâd-ül Meâd,(İbn-i Kayyim), C.1, S.25, Tabakât-ül Kübrâ, C.1, S.133, El-Vefa, S.655, Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, Cemheret-u Ensâb-il Arab, S.16, Nur-ül Ebsâr, S.43, İ'sâf-ür Râğibin (Nur-ül Ebsâr'ın hamışinde), S.82 Muhâzarat-ül Evâil, S.88.

[45]-Nihâyet-ül İrb, C.18, S.213, El-İstiâb (El-İsâbe'nin hamışinde), C.4, S.373-374.

[46]-Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, El-İstiâb, C.4, S.373.

[47]- Tarih-ül Hamis, C.1, S.272, Behcet-ül Mehâfil, C.2, S.137, El-Vefâ, S.656, El-Evâil, C.1, S.166, Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.215, Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, Zehâir-ül Ukba, S.1.

[48]-

[49]-Târih-ül Hulefâ, S.75, Tehzib-üt Tehzib, Bihâr-ül Envâr, C.43, S.8, Hedâik-ür Rıyâz ve İkbâl-ül A'mâl'den naklen.

[50]-Müstedrek-ül Hâkim, C.3, S.163, Nihâyet-ül İrb. C.18, S.213, Siret-u Mağlatây, S.17, Delâil-ün Nübüvve, C.2, S.71, Bihâr-ül Envar, C.43, S.8, El-Besâir-u vez-Zehâir, C.1, S.193, Tarih-i Yakubî, C.2, S.20, El-Mevâhib, C.1, S.198, Et-Tebyin-u Fi Ensab-il Kureşiyin, S.91.

[51]-Bihâr-ül Envâr, C.43, S.9, Nihâyet-ül İrb, C.18, S.213.

[52]-Bihâr-ül Envâr, C.43, S.1-10, El Kâfi, Misbâh-ül Kebir, Delâil-ül İmâme, Misbah-ül Kef'emî, Er-Ravza, Menakıb-ı Şehraşub'dan naklen. Murûc-üz Zeheb, C.2, S.289, Keşf-ül Gumme, C.2, S.74, Zehâir-ül Ukbâ,

S.52, Târih-ül Hamis, C.1, S.278.

[53]-Mus'ab-üz Zübeyri, Süheyli, Makdisî, Kastalanî gibi.

[54]-Miraç konusu ve hangi tarihte gerçekleştiğine dair bilgiler için bak, Es-Sahih-u Min Siret-in Nebiyy-il A'zam.

[55]-Bu hadisler için Şia kaynaklarından şu kitaplara bakılabilir.; İlel-üş Şerâyi, S.72, Bihâr-ül Envâr, C.18, S.315-350-364, C.43, S.4-5-6, El-Envâr-ün Numâniyye, C.1, S.80 ve... Müstedrek-üs Sahihayn, C.3, S.165, Nüzül-ül Ebrâr, S.88, Ed-Dürr-ül Mensûr, C.4, S.153, Târih-i Bağdâd, C.5, S.87, Menâkıb-u İmâm Ali (Meğâzili), S.357, Târih-ül Hamis, C.1, S.277, Nazm-u Dürer-üs Simtayn, S.176, Zehâir-ül Ukbâ, S.36, Muhâzırât-ül Evâil, El-Mevâhib, C.2, S.29, Maktel-ül Hüseyn (Hârezmi), S.63-64, Mizân-ül İ'tidal, C.2, S.297, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.202, Yenâbi-ül Meveddet, S.97, Nüzhet-ül Mecâlis, C.2, S.179, Erceh-ül Metâlib, S.239, Vesilet-ül Meâl, S.78-79, Ahbar-üd Düvel, S.87 ve....

[56]-Bihâr-ül Envâr, C.43, S.2.

[57]-Hasâis-u Emir-il Mu'minin Ali (Neseî), S.114, Menâkıb-u Âl-i Ebi Tâlib, C.3, S.345, Tezkiret-ül Havâs, S.306-307, Müstedrek-us Sahihayn, C.2, S.167-168, Sünen-ün Nesei, C.6, S.62.

[58]-Bihar-ül Envâr, C.43, S.92 ve...

[59]-Tarih-ül Hamis, C.1, S.264, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.219, Muhtasar-u Târih-i Dimaşk, C.2, S.275, Siret-u Mağlatay, S.12, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.38-202, Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.216.

[60]-Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.216, El-Mevâhib-ül Lüdünniyye, C.1, S.38-202, Siret-u Mağlatay, S.12, Muhtasar-u Târih-i Dimaşk, C.2, S.275.

[61]-El-Evâil, C.1, S.16.

[62]-Siret-u Mağlatay, S.12, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.219, El-Evâil, C.1, S.161.

[63]-Delâil-ül Nübüvve, C.1, S.71.

[64]-Târih-ül Hamis, C.1, S.275-406, El-Mevâhib, C.1, S.197, Zehâir-ül Ukbâ, S.162, İ'sâf-ür Rağibin (Nur-ul Ebsar'ın Hamişnde), S.83.

[65]-Siret-u Mağlatay, S.12, Nihâyet-ül İrb, C.18, S.171.

[66]-Menâkıb-u Âl-i Ebî Tâlib, C.1, S.159.

[67]-Menâkıb-u Âl-i Ebî Tâlib, C.1, S.162.

[68]-Nazm-u Dürer-üs Simtayn (Zerendi Hanefî), S.113-114, Maktel-ül Hârezmi, C.1, S.109, Menâkıb-ül Kâşî (el yazma nüshası), S.72, Menâkıb (Abdullah Şâfî) (el yazma nüshası), S.50.

[69]-Yenâbi-ül Meveddet (Kunduzi-i Hanefî), S.255.

[70]-Bu cümlede Uhut savaşına işaret edilmektedir. Bilindiği gibi Uhut savaşında malum olayların ardından, ashaptan birkaç kişi hariç hemen hepsi, Resulullah'ı meydanda yalnız bırakarak kaçmış, sonradan Resulullah'ın hayatta olduğunu öğrenince bir çoğu geri dönmüştü. Fakat Allah-u Teâlâ yinede onları affetmişti. Osman ise savaştan üç gün sonra Medine'ye geri dönmüş ve Resulullah ona "Amma da uzun gittin!" diyerek târizde bulunmuştu.

[71]-Sahih-i Buhari (Arapça metin), C.3, S.68.

[72]-Zehâir-ül Ukbâ, S.162, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.197, Et-Tebyin-u Fî Ensâb-il Kureşiyin, S.89, Nur-ul Ebsâr, S.44.

[73]-Menâkıb-u Âl-i Ebî Tâlib, C.1, S.22.

[74]-Mecme-üz Zevâid, C.9, S.207, El-Musannaf (Abdurrazzâk), C.5, S.486, Menâkıb-ül Hârezmî, S.243.

[75]-Es-Siret-ul Halebiyye, C.1, S.207, El-Musannaf (San'ânî), C.5, S.486, En-Nihâye, C.1, S.14.

[76]-Tabakât (İbn-i Sa'd), C.8, S.12, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.204, El-Lialî-l Masnua, C.1, S.365.

[77]-El-Liâli-l Masnua, C.1, S.365.

[78]-El-İsâbe, C.1, S.374.

[79]-Bu konuda geniş ve kaynaklara dayanan bilgiler edinmek isteyenler, Allame Seyyid Cafer Murtaza Amili'nin "Es-Sahih-u Min Siret-in Nebiyy-il A'zam" kitabına (C.4, S.12 ila 18) müracaat edebilirler.

[80]-Tabakât (İbn-i Sa'd), C.8, S.38, Siyer-u A'lâm-in Nübelâ, C.2, S.253.

[81]-Bu konuda iki büyük âlim (Allame Seyyid Cafer Murtaza Amili ve Allame Seyyid Ali Hüseyinî-i Milânî) çok geniş bir araştırma yaparak, söz konusu rivayeti, hem senet, hem de muhteva açısından güçlü ve sağlam delillerle (özellikle Sünnî kaynaklara dayanarak) çürütmüşlerdir. Bu konuda Şu kaynaklara bakılabilir: Es-Sahih-u Min Siret-in Nebiyy-il A'zam, C.4, S.53 ila 61 ve Er-Resâil-ül Aşr (On Risâle), 6. Risâle.

HZ.MASUME (A.S) VE KUM ŞEHRİ

Hız. Fatime-i Masume (a.s)'ın Hayatı

Hız. Masume *aleyhaselam*, Medine-i Münevvere Şehrinde, hicretin 173. Yılı'nın Zika'de ayının birinci günü dünyaya gelmiştir. [1]

Hız. Masume'nin babası on iki Masum imamlardan Yedincisi İmam Musa Kazım (a.s)'dır. İmam Musa Kazım (a.s) kendi zamanında ilahi ilimlerin taşıyıcısı, yeryüzündeki insanlar arasında ilahi hüccet; ilim, takva, züht ve diğer yüce erdemler yönünden eşsiz idi. Pek az uyur, gecelerini ibadetle geçirir, secde halinde saatlerce Allah Teala ile münacat ederdi. Bir çok geceler tanınmayacak bir şekilde fakirlerin evlerine başvurarak şefkatli bir baba gibi onların evine gerekli olan ihtiyaç maddelerini taşırdı. Gündüzleri ise halkı hakka hidayet etmekle meşgul olur ve zalimler vasıtasıyla tahrife uğramış olan dinin gerçeklerini açıklardı.

İmam Musa Kazım (a.s)'ın halk arasındaki manevi nüfuz ve mevkesine tahammül edemeyen ve onu kendi zalim yönetimlerinin istikrarı için bir tehlike gören zalim Abbasi hükümdarı Harun er-Reşit yıllar boyunca İmam'ı zindarlarda tutmuş çeşitli işkence ve zulümler yapmış ve sonunda da İmamı zehirle şehit ettirmiştir.

Allah'ın salatı ona ve hidayet meşaleleri olan diğer Ehl-i Beyt İmamlarına olsun.

Hız. Masume'nin annesi iffet, iman ve takvasıyla tanınan ve İslami ilimlere vakıf Necme isminde muhterem bir hanımdır. O İslami ilimleri Hız. İmam Cafer Sadık (a.s)'ın hanımı Hamide'den öğrenmiştir.

Hamide şöyle diyor: Necme bizim eve geldiği gün, Peygamber (s.a.a)'i rüyamda gördüm bana şöyle buyurdu:

"Ey Hamide Necme'yi oğlun Musa'yla evlendir. Zira yeryüzünün en iyi insanı ondan dünyaya gelecektir."

Hamide diyor ki ben Resulullah (s.a.a)'in emriyle Necme'yi oğlum Musa'ya aldım ve ondan İmam Rıza dünyaya geldi.

Horasan'a yolculuk

Abbasi halifelerinin yedincisi olan Me'mun, Şia'nın kıyamını önlemek için, Hz. İmam Rıza (a.s)'ı, Medine'den Horasan'a davet etti. Bu hususta, İmam (a.s)'a çok mektuplar gönderdi ve nihayet zorla İmam'ı Horasan'a getirtti. İlk önce (siyaset icabı) hilafeti İmam'a teklif etti; ama İmam (a.s) kabul etmedi. Daha sonra veliaht olmayı teklif etti. İmam (a.s), Me'mun'un hilelerinden haberdar olduğu için yine, ilk önce kabul etmedi, ama daha sonra Me'mun'un ısrar ve tehdidiyle, veliahtlığı, memleketin siyasi işlerine karışmamak şartıyla, zâhirden kabul etti. İmam (a.s) koyduğu bu şartla, Me'mun'un hükümetinden razı olmadığını Müslümanlara anlatmak istedi.

Kum'un büyüklerinden nakledildiğine göre, Memun'un, İmam Rıza *aleyhisselam*'ı Medine'den Merv Şehrine götürmesinden bir yıl geçtikten sonra, yani Hicretin 201. yılında Hz. Masume *aleyhaselam* kardeşini görmek için, bir kaç kardeşinin eşliğinde Medine'den Horasan'a doğru hareket etti.[\[2\]](#)

Bu yolculukta Hz. Masume'yle Birlikte Olanlar Bu yolculukta Hz. Masume *aleyhaselam*, Fazl, Cafer, Hadi ve Kasım isminde dört kardeşi ve bir kaç yeğeni ve bir kaç hizmetçi ile birlikte idi.

Hz. Masume'nin Hastalanması Hz. Masume *aleyhaselam*'ın, bulunduğu kabile İran'ın Save şehrine ulaştığında, Ehl-i Beyt düşmanları haberdar olup onların kafilesine saldırdılar; bu saldırıda Hz. Masume *aleyhaselam*'ın kardeş ve yeğenlerinden 23 kişi, vuku bulan çatışma sonucu şehit oldular.

Kum şehrinin halkı bu haberi duyunca yardıma koştularsa da, olay yerine ulaştıklarında artık Hz. Masume *aleyhaselam*'ın yakınlarından bazıları şehit olmuştu; Hz. Masume *aleyhaselam*'da bu olaydan duyduğu hüznün ve üzüntü neticesinde şiddetli bir şekilde hastalanmıştı.

O zaman, Save şehrinin halkı çok mutaassıp idiler; hatta Hz. Ali *aleyhisselam*'ın evlatlarına karşı kin besliyorlardı. Hz. Masume *aleyhaselam*, "Burayla Kum Şehri arasındaki mesafe ne kadardır?" diye sordular. On fersah diye cevap verdiler. Bunun üzerine "Beni Kum'a götürün " dediler. Ve sözlerine şunu eklediler ki: Ben babalarımın duyduğum ki "Kum şehri bizim Şialarımızın yeridir."[\[3\]](#)

Hz. Masume *aleyhaselam*, 201 hicri kameri yılının Rebiulevvel ayının 23'de Kum şehrine ulaştılar.

Hz. Masume'yi Karşılama Nakledilen sahih hadislere göre, Hz. Masume *aleyhaselam*'ın Kum'a girişlerinde, Kum'un büyükleri, onların önünde Musa b. Hazrec ve Kum halkından kalabalık bir grup, Hz. Masume *aleyhaselam*'ı karşıladılar. Ve bir çok kurban kestiler.

Hz. Masume *aleyhiselam*'ın Kum'da, bu şehrin büyüklerinden olan Musa b. Hazrec b. Sa'd Eş'ari'nin ricası üzerine onun evine yerleştiler.

Musa b. Hazrec'in evinde olduğu müddetçe, daima kardeşi Hz. Rıza (a.s)'ı hatırlayıp ayrılığın dolaylı göz yaşları döküyordu. Hz. Masume'nin bulunduğu ev şimdi "*Meydan-ı Emir*" mahallesinde "*Sittiye*" medresesinde bulunmaktadır

Hz. Masume'nin vefat ve defni

Hz Masume, Musa b. Hazrec'in evinde on yedi gün kaldı, ta ki Rebiussani ayının onunda, 201 hicri kameri yılında Kum Şehrinde vefat etti.

Bu nakle göre Hz. Masume, vefat ederken doğumundan 27 yıl 4 ay ve on gün geçmekteydi. [4]

Hz. Fatime Masume *aleyhaselam*, vefat ettiğinde onu gusl edip, kefenlediler ve sonra Kum'da bulunan Babilan adlı mezarlığa defin ettiler.

Nakle göre, kimin Hz. Masume'nin pak na'sını mezara indireceği hususunda, Saad ailesi arasında ihtilaf meydana gelmiş ve sonunda hepsi, Kadir isimli salih bir yaşlının bu görevi üstlenmesi hususunda ittifak etmişlerdir.

Bu şahsın gelip cenazeyi defin etmesi için ardisıra adam gönderdiklerinde, aniden çölün kumluk tarafından yüzü örtülü iki süvarinin süratle geldiği görülmüştür. Bu iki süvari, Hz. Masume'nin cenazesinin yanına gelip atlarından indiler; cenaze namazını kıldılar, sonra Hz. Masume'nin cenazesini toprağa verdiler ve daha sonra çıkıp gittiler. Ve bunların kim olduğunu kimse anlayamadı.

Musa b. Hazrec, kabrin üzerine hasırdan bir gölgelik dikti, daha sonraları 9. İmam Hz. Muhammed Takî (a.s)'ın kızı Hz. Zeyneb, Kum'a geldi ve o mutahhar mezarın üzerine bir kubbe yaptırdı. [5]

Tarihten anlaşıldığına göre, bugün var olan muhteşem binalardan önce, orada iki kubbe varmış; bir kubbenin altında Hz. Masume'nin mezarı ve Musa Mübarka'nın kızı Ümmü Muhammed'in kabri; ikinci kubbenin altında ise (Musa Mübarka'nın diğer kızı Meymune'nin ve Muhammed b. Ahmed b. Musa Mübarka'nın cariyesi Ümmü Habiben'in mezarları varmış. [6]

Hz. Fatime-İ Masume (a.s)'ın Şahsiyet ve Fazileti

İmam Musa Kazım *aleyhisselam*'ın, âlime, âbibe, ârife, zâhide, mestûre, muttakiye kızı Hz. Fatıma-i Masume, Allah'ın kendisine bağışladığı yüce bir makam ve mevkiye sahiptir. Kutsal mezarı, Dar'ül müminin olan Kum kentinde yer almıştır. Mukaddes türbesi müminlerin ziyaretgâhı, dua ve zikirlerin icabet yeridir. Ziyaretinin sevabı cennettir.

Ebu'l- Kasım-i Sehab, "Hz. Musa Kazım (a.s)'ın on dokuz kızı olduğunu ve kızlarından sadece, Masume lakabıyla meşhur olan Hz. Fatıma'nın Kum şehrinde defnedilmiş olduğunu yazıyor.

Merhum Hacı şeyh Abbas Kummi (r.a) de şöyle yazıyor: Hz. Musa b. Cafer (a.s)'ın en çok tanınan kızı Hz. Fatıma'dır. Mukaddes mezarı Kum kentindedir. Güzel bir türbesi vardır. Bu mekân Kum halkının göz nurudur. Aynı zamanda Müslümanların zorluklarda Allah'ın rahmetine nail olmak için sığındığı bir yerdir. Sürekli olarak uzak yakın bölgelerden müminler, Fatıma-i Masume (a.s)'ın ziyaret feyzine erişmek için, sefer zahmetine katlanıp Kum şehrine giderler.

Hz. Masume, henüz dünyaya gelmeden önce, İmam Sadık (a.s), Kum şehrini övmüş ve Hz. Masume'nin şahsiyet ve makamını açıklayarak orada defnedileceğini bildirmiştir.

1-Hz. İmam Sadık (a.s) buyurmuştur ki:

"Allah'ın bir haremi vardır ki, o Mekke'dir; Resulullah (s.a.a)'ın bir haremi vardır ki, o da Medine'dir; Emir-ül Müminin Hz. Ali (a.s)'ın da bir haremi vardır ki, O da Kufe'dir; bizim de bir haremimiz vardır, o da Kum beldesidir. Benim evlat (torun)larımdan bir hanım orada defnedilecektir ki ismi Fatıma'dır. Kim onu ziyaret ederse, cennet ona farz olur."

Ravi diyor: İmam Sadık (a.s) bu sözü, henüz İmam Kazım (a.s) dünyaya gelmeden buyurdular. [\[7\]](#)

3- Sa'd b. Sa'd şöyle diyor: İmam Rıza (a.s)'dan, İmam Musa b. Cafer (a.s)'ın kızı Fatıma hakkında sorduğumda, İmam (a.s) şöyle buyurdu:

"Kim onu ziyaret ederse, cenneti hakkeder." [\[8\]](#)

4- Hz. İmam Muhammed Taki (a.s)'ın da şöyle buyurduğu rivayet olunmuştur:

"Kim halam (Masume'nin) kabrini Kum'da ziyaret ederse, cenneti hakkeder" [\[9\]](#)

5-Yine Sa'd, İmam Rıza (a.s)'ın ona hitaben şöyle buyurduğunu nakleder:

"Ey Sa'd! Sizin yanınızda bize ait bir mezar vardır." Canım sana feda olsun. İmam Musa Kazım (a.s)'ın kızı Fatıma'yı mı söylüyorsunuz? dedim. İmam, (a.s) "Evet" buyurdular. "Kim onu, hakkını tanıyarak ziyaret ederse, cenneti hakkeder." [\[10\]](#)

Hz. Masume'den Nakledilen Hadisler

Hz. Masume'nin özelliklerinden biri, onun İslami ilimlere vakıf oluşudur. Bu nedenle, bir takım hadislerin senesinde Hz. Masume'nin isminin geçtiğini görmekteyiz. Bu hadislerden elimize ulaşmış olanların az olmasına rağmen, yine de Hz. Masume'nin ilmi makamını göstermek için yeterlidirler. Biz burada bu hadislerden birini örnek olarak naklediyoruz:

...Hz. Musa b. Ca'fer'in kızları Fatime, Zeyneb ve Ümmü Külsüm dediler ki: Cafer b. Muhammed'in kızı Fatıma bize rivayet etti, Ali b. Hüseyin'nin kızı Fatıma rivayet etti, Hüseyin b. Ali'nin kızları Fatıma ve Sekine rivayet ettiler: Hz. Fatime-i Zehra'nın kızı Ümmü Külsüm; o da Resulullah'ın kızı Fatıma'dan (kendi annesinden) şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Acaba siz, Resulullah'ın Gadir-i Hum'da dediği şu sözü unuttunuz mu? Ben kimin mevlası isem, Ali de onun mevlasıdır. Resullah'ın şu sözünü unuttunuz mu? (Ey Ali) senin bana nisbet; mevkiin, Harun'un Musa'ya olan mevki gibidir." [\[11\]](#)

Hz. Masume (a.s)'ın Mezarının Yapımı

Daha önce değindiğimiz gibi, Hz. Masume'nin cenazesi hicretin 201. yılında eski adı "Babilan" olan yere defnedildikten sonra mezarın üzerine hasırdan bir gölgelik bir süre sonra da sade bir kubbe yapılmıştır.

Tarihten anlaşıldığına göre Hz. Masume'nin mezarı, Hicretin 413. yılında güzel çinilerle süslendi. Hicri 525'de eski kubbeyi söktürüp yerine muhteşem bir kubbe yaptırıldı ve kubbe güzel çinilerle döşettirildi.

Hicretin 925. yılında da haremın kuzey kısmının eyvanı yaptırılarak, eski avlunun planı hazırlandı ve mezarın üzerine çiniden bir zarih (şebeke) yaptırıldı.

Hicretin 1077. yılında, kabrin üzerine beyaz çelikten bir zarih (şebeke) yaptırıldı; 1275 yılında çelik zarih gümüşle kaplatıldı. Şimdiki zarih ise, 1328 Hicri Kameri yılında, tümü gümüş olarak yapılmıştır. Şöyle ki eski zarihte olan 5000 halis miskal gümüşe, türbe'nin hazinesinde bulunan 43000 miskal halis gümüş eklenerek bugünkü zarih yapılmıştır.[\[12\]](#)

Hicri 1218'de kubbe altınla kaplatıldı. 1239 yılında Balaser mescidi (kabrin baş tarafındaki cami) yapıldı. 1276 yılında da eski bahçenin eyvanı altınla kaplatıldı.

Hicri 13. asrın sonlarında yeni avlunun planı hazırlandı ve yapımı Hicri 1303. yılında tamamlandı.[\[13\]](#)

Hz. Masume'nin mukaddes mezarının bulunduğu muhteşem bina, birbirine bitişik ve büyük kapılarla birbiriyle ilişkili üç avluyla çevrilidir. Bu avluların ikisi Hz. Masume'nin mezarlığına ait eski ve yeni avlular olup bunların etrafı medrese usulü hücrelerle çevrilidir. Hücrelerin ön cephesi çinilerle kaplıdır bu çinilerin üzerine Ehl-i Beyt'in methiyle ilgili çeşitli şiirler yazılıdır. Diğer avlu ise, Hz. Masume'nin mezarına bitişik olan Mescid-i A'zam aittir. Büyük avlunun ve Mescid-i Azam'ın avlusunun ortasında iki büyük havuz bulunmakta ve avluların diğer yerleri ise büyük düz siyah taşlarla döşenmiştir.

Türbenin asıl bölümünün üzerinde altın kaplı büyük bir kubbe ve çini döşeli dört büyük minare bulunmaktadır. Kabri içine alan şebeke de altın kaplı büyük kubbenin altında yer almaktadır. Bu bölüme bitişik olan diğer üstü kapalı alanlar ziyaretçilerin çeşitli ibadi amellerini yerine getirebilmeleri için, gerekli sahayı sağlayan, Tabatabai, Mutahhari, Balaser ve A'zam mescitleridir. Binanın iç duvarlarının yukarı bölümlerinde ise çiniler üzerine yazılmış bir çok hat eserleri mevcuttur. Bunlarda genelde Kur'an-ı Kerim'den bazı sure, ayet ve Resulullah'ın Ehl-i beyt hakkındaki hadisleri yazılıdır.

Örneğin: Hz. Masume'nin kabrinin çevresindeki çinilerin üzerine yukarıdan aşağıya kadar, Kufi hattıyla Yasin, Tebareke, Gaşiye ve Kadir sureleri yazılmıştır. Mezarın mihrab şeklinde olan üst kısmının etrafında Ayet'el Kürsi yazılı olup, ortasında ise şu söz yer almıştır:

"Musa b. Cafer'in kızı Fatime, 201. yılında vefat etmiştir. Mübarek zarihini ise, Muzaffer b. Ahmed b. İsmail yaptırmıştır. Bu yazıyı Muhammed b. Tahir 2 Recep H. 652. yılında yazmıştır."[\[14\]](#)

Küçük avluya açılan altın eyvanın duvarındaki çivit renkli çininin üzerine, Ehl-i sünnet alimleri tarikiyle nakl olunan bir hadis süls hattıyla yazılıdır. Bu hadisi burada nakletmekte yarar görüyoruz:

Ehl-i Sünnetin alimlerinden olan Zemahşeri "Keşşaf" tefsirinde ve "Sa'lebi" "Keşf'ül Beyan" tefsirinde, Resulullah (s.a.a)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyorlar:

"Bilin ki, kim Âl-i Muhammed'in (Ehl-i Beyt)'in sevgisi üzere ölürse, şehit olarak ölmüştür.[\[15\]](#) Bilin ki, kim Âl-i Muhammed'in sevgisi üzere ölürse, günahları bağışlanmış olarak ölmüştür.

Bilin ki, kim Âl-i Muhammed'in sevgisi üzere ölürse, kamil imana sahip bir mümin olarak ölmüştür.

Bilin ki, kim Âl-i Muhammed'in sevgisi üzere ölürse, ölüm meleği ve daha sonra da Nekir ve Münkir onu cennetle müjdelerler.

Bilin ki, kim Âl-i Muhammed'in sevgisi üzere ölürse, süratle cennete gider.

Bilin ki, kim Muhammed ve Âl-i Muhammed'in sevgisi üzere ölürse, Allah-u Teala onun kabrinden cennete iki kapı açar.

Bilin ki, kim Muhammed ve Âl-i Muhammed'in buğzu üzere ölürse, kıyamet günü iki gözünün arasına "Allah'ın rahmetinden ümitsizdir" yazılmış olduğu halde gelir.

Bilin ki, kim Âl-i Muhammed'in buğzu üzere ölürse, kafir olarak ölmüş olur.

Bilin ki, kim Âl-i Muhammed'in buğzu üzere ölürse, cennet kokusunu alamaz." Şüphesiz Resulullah (s.a.a) doğru buyurmuştur. [16]

Hz. MASUME'NİN MUKADDES MEZARININ BULUNDUĞU KUM ŞEHİRİ

Müslümanlar Kum beldesini, Hicret'in 23. yılında fethetmiştir.

Kum'un fethedilmesiyle, Arap Müslümanları bu bölgeye ilgi duymaya ve gidip gelmeye başlamışlar.

Abdumelik b. Mervan'ın[17] hilafeti döneminde, (Hicri birinci asrın ikinci yarısında) Ehl-i Beyt'e bağlılıklarıyla tanınmış olan Eş'âr oğulları,[18] Abdülmelik'in zalim hükümetinin egemenliği altından kaçıp, Kum bölgesine sığınmış ve yavaş yavaş Kum'u kendi egemenlikleri altına almışlardır.

Eş'ariler'den Kum'a gelen ilk şahıslar şunlardır: Abdullah b. Sa'd, Ahvas, Abdurrahman, İshak ve Naim.

Sonra bunların akraba ve yakınları da Irak'dan hicret edip Kum'a yerleşmişlerdir.[19]

Zalim halifeler, tarih boyunca, bu şehire fazla ilgi duymayıp onun kalkınmasına önem vermemişlerdir. Bu yüzden Kum, Hicri ikinci asrın sonlarına kadar İsfahan'a bağlı kalmış ve bağımsız bir hakimi olmamıştır.

Bu durum Haruner- Reşid[20] zamanına kadar devam etmiştir; nakledildiğine göre, Harun'un hilafeti döneminde, Kum'un tanınmış şahsiyetlerinden olan, Hamza İbn-i Yesa' Harun'dan, Kum'un İsfahan'dan ayrılıp müstakil bir vilayet olmasını istedi. Harun, bu öneriyi kabul edip, bu hususta ona gereken yetkiyi verdi. O da çok çaba sarf ederek Kum'un sınırını, ziraat yerlerini ve vergilerini belirledi.

Kum halkının Ehl-i Beyt mektebine tabi olmaları, gasıp Harun Reşid hükümetinin Kum halkına sert davranmasına sebep olmuş ve neticede halk ile devlet güçleri arasında, bir çok kez çatışmalar çıkmıştır. Ama, Harun'un bütün çabalarına rağmen Kum halkı, Ehl-i Beyt mektebine olan bağlılıklarını korumuşlardır. Çünkü, Ali (a.s) ve Ali evlatlarının (a.s) sevgisi, onların kalplerinin ta derinliklerine yerleşmiştir[21].

Kum kenti takriben iki asır boyunca (ikinci asrın yarısından dördüncü asrın yarısına kadar) gündün güne genişleyip halkı gittikçe artmış. Ama o dönemden sonra muhaliflerin baskısı neticesinde Kum, onarım bakımından gündün güne gerilemiş, halkı zalim halifelerin şiddetli baskılarına maruz kalmıştır.

Ama bütün bunlara rağmen Kum Şehri, daima Ehl-i Beyt (a.s) mektebinin izleyicilerinin merkezi olmuş ve bu konumunu bugüne kadar da sürdürmüştür. Ehl-i Beyt dostlarından Kum'a gelen herkes, tam bir güvenlik ve izzet içerisinde yaşamıştır.

Kum'un bu konumu yüzünden; İmam Muhammed Taki (a.s)'ın bir kaç evladı ve diğer masum İmamların torunlarından bir kısmı Kum'a gelip yerleşmişlerdir.

Şah Abbas döneminin ünlü yazarlarından olan "Ahmed Razi", Kum hakkında geniş bir kitap yazmış ve kitabında Kum toprağının, masum imamların evlat ve torunlarından yaklaşık 444 kişiyi kendi bağrında bulundurduğunu kaydetmiştir.

Günlerin ve gecelerin bir olmadığı, ayların birbirinden farklı olduğu, günlerden birinin bayram ve şenlik günü, diğerinin ise uğursuz sayıldığı gibi, yer ve şehirlerden bazıları da özel bir değere sahiptir.

İmam Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

Allah'ın selamı, Kum ehline olsun. Allah, şehirlerine bol yağmur yağdırsın; bereketini onlara indirsın ve kötülüklerini iyiliğe dönüştürsün. Onlar, rüku, secde ve kıyam (ibadet) ehlidirler. Onlar, düşünen fakih ve alimdirler. Onlar, İmamların söz ve rivayetlerini iyice anlarlar ve Allah'a hakkınca ibadet ederler. [22]

Hız. İmam Musa Kâzım (a.s)'ın şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

"Kum, Muhammed'in Ehl-i Beyt'inin (a.s) yuvasıdır; onların Şiasının meskenidir; fakat onların gençlerinden bir grup, babalarına karşı çıkacaklar, büyüklerini küçümseyip alay etmelerinden dolayı helak olacaklardır. Bununla birlikte Allah-u Teala, düşmanların şerrini ve her çeşit kötülüğü Kum ehlinen uzaklaştıracaktır." [23]

Ehl-i Beyt İmamlarından şöyle rivayet edilmiştir:

"Eğer Kum'lular olmasaydı, din zayi olurdu (yok olurdu.)" [24]

Muhaddisi Kummi şöyle diyor: Ehl-i Beyt'in haremi, Al-i Muhammed'in yuvası, Cebrailin ayak bastığı yerdir. Dar-ül iman olan Kum beldemiz, mevlamız İmam Ebu'l- Hasan er-Rıza (a.s)'ın mübarek kademleriyle şeref buldu; izzet ve azameti daha da arttı. Sekizinci İmam Rıza (a.s)'ın Kum'a gelişi ceddi Resulullah (s.a.a)'ın Medine-i Münevvere'ye gidişi gibidir. Şöyle ki; Resulullah (s.a.a) Medine'ye girdiğinde, Medine halkı Hazret'in devesinin yularını tutup, her birisi Resulullah (s.a.a)'i kendi evine götürmeye çalışıyordu. Resulullah (bu durumu görünce şöyle buyurdu): "Deveyi serbest bırakın. O deve kimin kapısının önünde diz çökerse, ben orada konaklayacağım." Devenin yularını serbest bıraktılar. Deve, Medine şehrine girip, halkın en fakiri olan Ebu Eyyub-i Ensari'nin evinin önünde diz çöktü. Böylece Resulullah, (s.a.a) o eve teşrif ettiler. Kum halkı da İmam Rıza'yı evlerine davet ettiklerinde, İmam (a.s) Peygamber (s.a.a) gibi davrandı.

Kum halkına onur vesilesi sayılacak şeylerden biri de, Ehl-i Beyt (a.s) adına çok tarla, su kaynağı ve yer vakıf etmeleridir. Mallarının humuslarını, İmamlara göndermede asla ihmalkârlık etmemiş ve bu konuda önde gelmişlerdir. İmamlar da, onlardan bir çoğuna bir takım hediyeler göndererek onlara lütufta bulunmuşlardır.

Cemkeran Camii

Kum'daki önemli kutsal mekanlardan biri de Cemkeran mescididir. Kum'a altı kilometre uzaklıkta, Kum-Kaşan yoluna yakın bir yerde bulunan bu mescit, Hz. İmam Zaman'ın (Hz. Mehdi (a.s)'ın) emri üzere yapılmıştır. Bu mukaddes mekanda ibadet ve namazın çok fazileti vardır. Bu mescidi ziyaret edip; orada namaz kılan, ibadet ve dua eden kimseler, İmam (a.s)'ın teveccüh ve lütfüne mazhar olur inşaallah. Bu mukaddes; mekan ilahi kerametlerin açıkça tecelli ettiği ve halkın hacetlerinin reva olduğu ve Allah'ın izniyle çaresiz dertlerin çözümlendiği ve daha önemlisi ehliyetli insanların manevi feyizler elde ettiği bir yer olarak müminler arasında tanınmaktadır. Bu Mescidin, İmam (a.s)'ın mübarek emri ile yapılması olayını, Merhum Mahaddis-i Nurî (Muhaddis-i Kummî'nin üstadı) Necm-üs Sakıb adlı kitabında; "Tarih-i Kum" kitabından naklen şöyle yazmıştır:

Hasan b. Musle'den nakledilmiştir ki: 393 H. Kameri'nin Ramazan ayının 17. gecesini, kendi evimde uyumuştum. Aniden bir kaç kişiden oluşan bir grup, gece yarısı evimize gelerek beni uykudan uyandırıp şöyle dediler: "Kalk, İmam Zaman (a.s) seni istiyor." Kalkıp onlarla birlikte mescidin şimdiki yerine geldik. Oraya varınca İmam (a.s)'ın bir cemaatle birlikte, bir tahtın üzerinde oturduğunu gördüm. İmam bana buyurdular ki: "Git Hasan b. Müslim'e söyle: Bu yer kutsal bir mekandır; Allah-u Teala bu mekanı seçmiştir. Ama (sana ait olmayan bu yeri) sen alıp kendi tarlalarına eklemiştir; Allah (bu günahın için senin iki genç çocuğunu senden aldı ama yine de uyanmadın. Eğer bu işini sürdüreceksen, beklemediğin bir yönden Allah'ın belası seni yakalayacaktır.

Ben de, "Halk bu sözü tasdik etmez; bana bir nişane gösterin" diye arzettiğimde, İmam (a.s) şöyle buyurdu: "Biz burada bir nişane bırakıyoruz; halka söyle bu mekana saygı göstereyinler, onu yapıp onarsınlar, orada dört rekat namaz kılsınlar... Kim bu mekanda bu namazı kılsa, Kabe'de namaz kılmış gibi olur..."

Hasan b. Musle ve bir grup insan, İmam (a.s)'ın sözüne itaat edip orada bir cami yaptılar.[\[25\]](#) Cemkeran camii, günümüzde Hz. Mehdi *aleyhisselam*'ı seven ve kalpleri o İmamın aşkıyla tutuşan milyonlarca insanın ziyaret ve ibadet için uzak ve yakın yerlerden oraya toplayan çok muhteşem bir merkez sayılmaktadır. Özellikle Cuma ve çarşamba geceleri, on binlerce insan bu mukaddes camide sabaha kadar namaz, ibadet ve duayla meşgul oluyorlar ve hacetlerinin reva olması için dualarında Hz. Mehdi *aleyhisselam*'ı Allah yanında vesile kılıyorlar. Bu mukaddes mekanda, sayısız kerametlerin Allah'ın emriyle gerçekleştiği, müminlerin yanında mütevatiren sabittir ve bu konuda bir kuşku yoktur.

Kum'daki Dini Medreseler

Hicri birinci yüzyıldan itibaren yani Eş'ari Araplarının Kum'a geldikleri dönemden bu yana, Kum, İslami ilimlerin öğrenim merkezi haline gelmiştir.

Şu anda, Kum şehrinde onlarca medrese vardır. Bu medreselerde, İslamî ilimler çeşitli kademelerde okutulmaktadır. Fıkıh, kelam, tefsir, hadis, mantık, felsefe, irfan, edebiyat, heyet, matematik vb. dallarda yüksek tahassüslere sahip bilginler yetişmektedir. Bu medreselerde, fazilet, ilim ve manevi temizlik uğruna çaba gösteren binlerce talebe bulunmaktadır.

Feyzi'ye, Rezeviye, Daruşşifa, Hücctiye, Masumiye, vb. gibi bir çok büyük medrese bu gün mukaddes Kum kentinde mevcuttur.

[1]- Vesilet-ul Masumiyye s.65

[2]- Şeyh Abbas Kummi, Muntehel amal s.161

[3]- Sakkazade Tebrizi, "Deryay-i Suhen".

[4]- Vesilet-ul Masumiyye, 66

[5]- Sefinet-ül Bihar, c.2, s.376

[6]- Tercüme-i Tarihi Kum, s.214

[7]- Sefinet-ül Bihar, c.2, s.436

[8]- Uyun-ü Ahbar'ir Rıza, c.2, s.267

[9]- Sefinet-ül Bihar, c.2, s.376

[10]- Sefinet-ül Bihar, c.2, s.376

[11]- El Gadir c.1, s. 197

[12]- Tarih-i Kum s. 77.

[13]- Rahnimay-i Kum, s.32,40. Kum ra beşinasit, s.50.

[14]- "Rahmümayi Kum" kitabı ve diğer güvenilir kaynaklara bakınız.

[15]- Sevgi üzere ölmekten maksat, hayatını onların sevgisi üzere tanzim edip, hayatının sonuna kadar bunu sürdürmektir.

[16]- Tefsir-ül Keşşaf, c.4, s.220

[17]- Abdülmelik b. Mervan, zalim Emevi halifelerinin beşincisidir. Hicri 65 den 86 ya kadar hilafeti sürmüştür.

[18]- Eş'ar oğulları aslen Yemenlidirler; bu kabileden Medine'ye gelip Müslüman olan ilk şahıs Malik b. Amir el Eş'ari olmuştur. Onun oğullarından biri Saip ve bir diğeri ise Abdullah idi; Saip, Muhtarın özel yaranındandı ve onunla birlikte de öldürülmüştür. Abdullah'ın, Saad adında bir oğlu var idi. Saad'ın, İmam Sadık aleyhisselam'ın talebelerinden sayılan on iki oğlu olmuştur. Kum'a ilk gelen Eş'ariler, bu on iki kardeşten beşidir. Bu soydan, Ehl-i Beyt İmamlarının ashabından sayılan veya onlardan hadis nakleden yüzü aşkın büyük şahsiyet ve ravi tarih kitaplarında kaydedilmiştir.

[19]- Mu'cem'ul Buldan, Kum kelimesi

[20]- Harun- Reşid, Abbasi halifelerinin beşincisidir. Hicri 170. yılından, 193. yılına kadar hilafeti sürmüştür.

[21]- Kumra Beşnasit, s. 38,39.

[22]- Bihar-ul Envar c. 60, s. 228.

[23]- Sefinet-ül Bihar, c. 2

[24]- Bihar-ül Envar, c. 60, s. 217

[25]- Tarih-i Cedid-i Kum, s. 147.

Bismillahirrahmanirrahim

KAHRAMAN BİR KADIN; NESİBE

Ammâre adında oğlu olduğundan, Ümm-ü Ammâre diye çağrılan, Ka'b kızı Nesibe'nin omzundaki bir iz, geçmişte büyük bir yara aldığı için işaretiydi. Resul-i Ekrem'in (s.a.a) zamanını idrak etmemiş veya o vakitte küçük olan kadınlar, özellikle genç kızlar ve kadınlar, zaman zaman Nesibe'nin, omzundaki çukuru görüyorlar ve merakla ondan, yaralanmasına sebep olan o korkunç macerayı soruyorlardı ve Uhud sahnesinde vuku bulan ilginç hikayesini, şahsen kendi ağzından, dinlemek istiyorlardı.

Nesibe, Uhud denilen yerde kocası ve iki oğluyla birlikte, omuz omuza savaşarak Resul-i Ekrem (s.a.a)'i müdafaa edeceklerini, hiç bir zaman düşünmemişti. O, sadece, savaş meydanındaki yaralılara su ulaştırmak için bir su kırbasını yüklenmişti ve yaralıların yaralarını bağlamak için yanında kumaştan hazırladığı bir miktar da sargı bezi getirmişti. O gün, bu iki işten başka üçüncü bir iş de yapacağını düşünmemişti.

Müslümanlar savaş başlangıcında, sayı bakımından çok değildiler ve yeterli teçhizatları da yoktu. İlk düşmanı büyük bir yenilgiye uğrattılar. Düşman kaçtı ve meydanı boşalttı. Fakat uzun sürmedi ki "Aynen" tepesindeki gözcülerden bir kaç tanesi, vazifelerinde gaflete düştüler. Düşman bu fırsattan yararlanarak geri döndü ve gece baskını yaptı. Durum değişti ve Resul-i Ekrem (s.a.a)'den, uzakta kalan Müslümanların çoğu dağıldılar.

Nesibe, vaziyeti bu şekilde görünce, su kirbasını yere bıraktı ve eline bir kılıç aldı.

Kah kılıçtan faydalanıyordu, kah ok ve yaydan. Sonra kaçmakta olan bir adamın kalkanını aldı ve ondan faydalanmak istedi. Bir an düşman askerlerinden birinin "Muhammed nerede? Muhammed nerede?" diye bağırdığını gördü. Nesibe hemen, oraya gitti ve ona, birkaç darbe indirdi. O adam, üstünde iki zırh giymiş olduğu için, Nesibe'nin vurduğu onca darbeler tesir etmedi. Buna karşılık adam Nesibe'nin savunmasız omzuna öyle bir darbe indirdi ki, tedavisi bir sene sürdü. Resul-i Ekrem (s.a.a), Nesibe'nin omzundan fıskıran kanları görünce Nesibe'nin oğullarından birine seslendi ve "Çabuk annenin yarasını sar" buyurdu. O da annesinin yarasını sardı. Nesibe tekrar, savaş meydanında, işiyle meşgul oldu.

Bu arada Nesibe, oğullarından birinin, yaralandığını gördü, hemen yaralıların yarasını sarmak için, yanında getirdiği bantları çıkarıp oğlunun yarasını sardı. Resul-i Ekrem (s.a.a) seyrediyordu ve bu kadının yiğitliğini gördükçe gülümsüyordu. Nesibe oğlunun yarasını sardıktan sonra, ona "Evladım, çabuk kalk ve savaşmaya hazırlan" dedi. Bu söz, henüz Nesibe'nin ağzındaydı ki, Resul-i Ekrem (s.a.a), Nesibe'ye bir şahsı göstererek, "Oğlunu vuran budur" dedi. Nesibe, o adama bir aslan gibi saldırdı, kılıçla onun baldırına, öyle bir vurdu ki, adam yere düştü. Resul-i Ekrem (s.a.a): "İntikamını iyi aldın. Allah'a şükür ki sana zaferi bağışladı ve gözünü aydınlattı." buyurdu.

Müslümanlardan, bir çoğu, şehit oldu, bir çoğu da yaralandı. Nesibe pek çok yara almıştı, sağ kalmasına fazla ümit yoktu.

Uhud vakasından sonra, Resul-i Ekrem (s.a.a) düşmanın vaziyetinden emin olmak için, ara vermeden, Hamra-ül Esed'e hareket etmeleri için, emir verdi. Ordu birlikleri hareket etti. Nasibe de yarlı duruyla hareket etmek istedi. Fakat ağır yaralar onun gitmesine izin vermedi. Resul-i Ekrem (s.a.a), Hamra ül-Esed'den dönünce kendi evine gitmeden önce, Nesibe'nin ne durumda olduğunu sormak için birini gönderdi. Onun sağ olduğu haberini verdiler. Resul-i Ekrem (s.a.a), bu haberden çok mutlu oldu ve sevindi.[\[1\]](#)

[\[1\]](#) - Şerh-i İbni Ebi'l-Hadid,s. 3, Beyrut basımı, s. 568-570, Meğazi-i Vakidi'den nakil.

SUDE, KAHRAMAN BİR KADIN

Tarihte benzeri az bulunan, tas yürekli acimasız bir adam olan Muaviye'nin ordu komutani Busr Ibn-i Ebi Ertât Imam Ali (a.s)'a olan kati düşmanlığıyla ün yapmisti.

Hz.(a.s.) Ali ve Muviye'nin ordulari arasında gerçekleşen Siffin savasi sona ermisti. Bu savasta Muviye ordusunun kesin bir yenilgiyle karsilasmasi üzerine Muaviye, askerlerinin Kur'an'i mizraklara vurarak baris istemelerini emretmis ve sonra da Hz Ali (a.s)'in ordusundaki bazi nüfuzlu kisilerin cahilliginden yararlanarak bir dizi komplo ve hilelerle bu savasin sonuçsuz kalmasini saglamistir. Bunun üzerine her iki ordu kendi yerlerine geri çekilmislerdi.

Iste bu savastan sonra Muviye, Busr'a 30 bin kisilik bir ordunun komutanligini vererek onu Hz. Ali'nin hakimiyeti altinda bulunan Hicaz ve Yemen saldirmakla görevlendirdi. Muaviye Busr'dan bu bölgelerde karsilastigi Hz. Ali dostlarini öldürmesini, onların malarini yagmalamasini ve bu hususta onların küçüğüne de büyüğüne de acimamasini istemistir.

Busr ilk önce, Medine'ye sonra Mekke'ye ve daha sonra Yemen'e saldiridi. Gittigi her yerde Hz. Ali'nin taninmis Sialarini acimasizca öldürüyor ve elinden gelen her türlü zulüm ve eziyeti yapmaktan geri kalmiyordu. Busr, sadece bes gün içinde, yolu üzerinde bulunanyerleri yakarak Muaviye'nin zulme dayali hakimiyetine boyun egmedikleri ve Hz. Ali' (a.s.)'in dostu olduklari için 30 bin kisiyi katletmistir..

Hz. Ali'(a.s.)'in sahadetinden sonra, Islam dünyasinin rakipsiz hükümrani durumuna gelen Muaviye artik kimseden çekinmeden istedigii cinayeti rahatça isliyordu. Muaviye'nin bu dönemindeki hunharca kararlarindan biri, vahset sembolü olan Busr bin Ertat'i Kufe'nin etrafında yerlesip yasayan aslen Yemenli Hemdan kabilesine vali olarak tayin etmesi oldu.

Bu kabile, Hz. Ali'(a.s.)'in dost ve Siasi olarak taniniyorlardi. Zaten bunlar Hz. Ali'nin sahsında Islam'i tanidiklari için manevi hayatlarini ona borçluydular. Peygamber (s.a.a) tarafından Yemen'e teblig için gönderildigi dönemde Hz. Ali'(a.s.)'in Islam'i onlara sunmasi sonucu bir günde hepsi Müslüman olmuslardi. O günden bu yana bu kabilenin kadimli erkekli tüm fertleri, diger Yemen halki gibi Hz. Ali'nin samimi Sialarindan ve fedailerinden sayiliyorlardi.

Bu kabilenin Islam'i kabul edislerinden Muaviye'nin dönemine kadar geçen kısa süre zarfinda Islam'a çok parlak hizmetleri olmustur. Uveys Karani (Veysel Karani), Malik Ester, Kumeyl b. Ziyad ve Haris Hemdani gibi sahsiyetler de bu kabileye mensuptular. Busr b. Ertat bu kabilenin içerisine vali sifatiyla geldiginde, Hz. Ali ve onun Sialarina karsi tasidigi kin ve nefret duygusu yüzünden ve bu kabilenin Hz. Ali (a.s.)'a besledigi muhabbeti bildigi için gayri insani ve acimasiz çehresini gizlemeye çalismadan onlara karsi her türlü cinayeti islemekten geri kalmadi. Busr bir yandan agir vergiler altinda onlari ezmege çalistigi gibi, en ufak bir itirazda bulunani da vahsice öldürterek tüm mal varligina el koyuyordu.

Hemdan kabilesi baslangiçta bu canî adamin Muaviye tarafından tüm yetkilerle vali sifatiyla gönderildigine itiraz ettilerse de çok geçmeden baska bir seçenek ve çarelerinin olmadiginin farkina vararak artik sikayetten vazgeçip sabir ve tahammül yolunu seçtiler. Umre kizi Sude Hemdan kabilesine mensup gönlü Hz. Ali'(a.s.)'in muhabbetiyle dolu, cesaretli ve konuskan bir kadindi. O Hemdan kabilesinde Busr'un cinayetlerine karsi direnecek bir yigidin kalmadigini görünce, bizzat kendisinin elinden geleni yapmasinin zamani geldigini düşündü. Ve sonunda bütün bu zulümlerin asil merkezi olan Muaviye'ye itirazda bulunmaya karar verdi..

Sam'a giderek Muaviye ile görüşme istegini bildirdi.

Muaviye Sude'nin ismini duyar duymaz onu tanidi ve girisi için izin verdi; Muaviye öteden beri bu kahraman kadina karsi kin ve nefret duygusunu kalbinde tasiyor ve ondan öç almak için bir fırsat ariyordu. Sude Siffin savasina katilmis ve Hz. Ali'(a.s.)'in askerleri olan ogullarini savasa tesvik için etkileyici siirler okumustu. Muaviye bu siirleri hatirlayarak kendi kendine o siirin bazi misralarini mirildanmaya basladi.

Sude saraya girip Muaviye'nin karsısına dikilince de ona konuşma fırsatı vermeden "Ey Sude" dedi, "Su siirleri okuyan sen misin?"

"Ey Amare'nin oğlu savaş meydanında düşmanla karşılaştığında, secaatli baban gibi düşman ordularına bir anda saldır; Ali ve Hüseyin cephesine destek ol! Ciger yiyen Hind'in oğlu Muaviye'nin burnunu yere sür! Önderimiz Muhammed Peygamber'in kardesi Ali'dir. O halkın hidayet bayragını taşıyandır; iman kalesidir.

Ey oğul! Orduyu arkada bırak; ön safta yer al; yalın ve keskin kılıçla düşmana saldır; savaş!

Sude hiç çekinmeden "Evet, bu siirleri ben söyledim," dedi; sonra söyle devam etti "Ben haktan vazgeçen ve söyledigim hak söz için özür dileyen değilim."

Muaviye: "Siffin savaşında bu caskulu siirleri söyleyerek Ali'nin ordusunu bize karşı korkutmaktan maksadın ne idi?"

Sude: Hz. Ali'ye karşı kalbimde tasıdığım muhabbet ve hakka bağlılıktan dolayı bunları söyledim.

Muaviye belki de böyle bir cevabı beklemediği için, ne dediğini sasırarak "Ben Allah'a yemin ederim ki Aliye bağlılık ve muhabbetten bir iz sende yoktur" diye karşılık verdi.

Sude bu tartışmanın bosuna uzayacağını görünce:

"Ey Muaviye! Siffin savaşı bitmiştir. Artık Allah hakkına, geçmişi konuşmaktan hatırlamaktan vazgeç" dedi.

Muaviye: Hayır! Ben geçmişi unutacak birisi değilim. Senin yaptıklarını ve Ali ile ilgili olayları unutamam.

Sude: Ben senin geçmişi unutacağını söylemiyorum. Benim başka bir hedef için buraya kadar geldiğimi söylemek istiyorum.

Muaviye: Söyle niçin geldin?

Sude "Ey Muaviye, şimdi halkın yönetimi senin elindedir. Yarın kıyamette halkın haklarını çıngedığın için Allah'ın seni sorguya çekeceğini hiç düşünmüyor musun? Ey Muaviye, bize gönderdiğin valilerin yalanlarıyla seni aldatıyor ve senden aldıkları güçle sürekli bize zulüm ediyorlar. Bugday basakları gibi bizleri biçiyor ve bize hayat hakkı tanımıyorlar. En son vali olarak gönderdiğin bu kişi, Ebu Ertat oğlu Busr, bizim içimize geldiğinden beri, bir yandan yigitlerimizi katlederken, mallarımızı da zorla yağmalamaktadır. Eger seni gözetmek istemeseydik topluca baskaldırarak onun haddini kendisine bildirirdik. Ben buraya gelerek onun hakkındaki şikayetimizi sana iletmeyi düşündüm. Eger onu isinden alırsan sana tesekkür eder; ama bunu yapmazsan seni iyice tanımış oluruz" dedi.

Muaviye dayanamayarak "Ey Sude! dedi, beni tehdit etmeye bile kalktın ve kendi kabilenin topluca baskaldırmasıyla beni korkutmak mı istiyorsun? Şimdi bunca küstahlığına karşılık seni eli ayığı bağlı olarak bir deveye bindirip Busr b. Ertat'ın yanına götürmelerini emredeceğim. O nasıl isterse sana öyle muamele eder."

Sude, bu sözleri duyunca basini yere dikerek biraz öylece kaldı. Sonra aglar vaziyette basini kaldırıp kendi kendine su siirleri okumaya başladı:

"Hakkın selami o engin ruha olsun ki toprakların altında bırakıldığında, gerçekte adalette onunla gömüldü.

O hak ve adalet çizgisinden asla ayrılamayacağına dair Hakka yemin etmişti; o sürekli adaletle beraberdi."

Muaviye: Kimden bahsediyorsun? dedi.

Sude: Hz. Ali b. Ebi Talib'ten diye cevap verdi.

Muaviye: Neden Ali'yi hatırladın?

Sude: Hz. Ali ile ilgili bir olayı hatırladım. Bir yıl Hz. Ali, zekatları toplamak için kabilemize bir memur gönderdi. Bu adam bize karşı sert ve insafsızca bir tutum sergilemişti. Ben dayanamayıp Hz. Ali'nin yanına şikayet için gittim. Ulaştığımda Hz. Ali namaza başlamak üzere idi. Ama beni görünce ve halktan birinin şikayet için huzuruna gelmek istediğini anlayınca, namaza başlamadı ve beni kabul etti. Sonra tam bir sefkatle bir ihtiyacın mı var diye sordu?

Evet dedim.

"Bizim kabileye gönderdiğin memur bize haksızlık ediyor; ben onu şikayet etmek için buraya geldim."

Hz. Ali benim sözlerimi duyunca ağlamaya başladı ve sonra ellerini göğe kaldırarak şöyle dedi: "Ey Allah, ben bu hatakar görevlilere, halka haksızlık yapmaları, hak ve adalet çizgisinden çıkmaları hususunda asla izin vermedim. Sonra bir deri parçası cebinden çıkarıp üzerine su ayetleri yazdı:

"Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla"

"...Size Rabbinizden açık bir delil gelmiştir; artık ölçüyü tartıyı tam yapın. İnsanların eşyalarını eksik vermeyin Düzeltildikten sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Eğer inananlar iseniz bunlar sizin için daha hayırlıdır." (A'raf: 85)

"Eğer mümin iseniz, Allah'ın bıraktığı sizin için daha hayırlıdır. Ben üzerinize bir bekçi değilim." (Hud: 86)

Mektubun sonuna da şöyle yazdı: "Bu mektup sana ulaştığında yerine bir baskasını tayin edinceye ve gelip elindeki malları senden devir alıncaya kadar elinde bulunan Beytu'l-mali koru."

Hz. Ali gerçekte bu mektupla o adamı görevden aldı.

Muaviye bu olayı duyunca kendi katibine "Bu kadına bir emir yazarak Busr b. Ertat'ın onun hakkında insaf ve adaletle davranmasını iste" dedi

Sude: Bu emri sadece benim için mi yazıyorsun, yoksa benim kabilem de bunda ortaklar mı?

Muaviye: "Bu sadece senin içindir," dedi.

Sude: "Böyle bir emri kabul etmek benim için utanç vesilesi ve ayiptir. Eger her kesin hakkında geçerli olacak adilane bir emir çıkarırsan, ben bunu kabul ederim; aksi taktirde birak ben de kabilemin kaderinde onlarla ortak olayim." dedi

Muaviye: Bu durum karsisinda katibine "Yaz ki, buna ve kabilesine dokunmasinlar ve bunlardan alinan mallar geri verilsin" dedi.

Sonra saskinlikla Sude'ye bakarak sözlerine sunlari ekledi:

"Ali'nin sözleri sizleri ne kadar güçlendirmis, cesaretlendirmis ki benim huzurumda çekinmeden böylesine konusuyorsunuz," dedi.[\[1\]](#)

[\[1\]](#)- Ikdu'l-Ferid, c.1, s.19; A'lamu'n-Nisâ, s.18.

ALLAH RESULÜ'NÜN (S.A.A) DADISI ÜMM-Ü EYMEN'İN KISACA HAYATI

Asıl ismi "Bereket" olan Ümm-ü Eymen, Sa'lebe b. Amr'ın kızıdır. Zenci ve Habeşistanlı olan bu mübarek kadın, Resulullah'ın dadısı ve hizmetçisiydi. Bir rivayete göre ise Resulullah'ın babası Hz. Abdullah'ın hizmetçisiydi; babası vefat ettiğinde ise Resulullah'ın dadılık ve hizmetçiliğini üstlendi. Hatta Resulullah küçük yaşta annesi Hz. Amine ile Medine'ye gittiğinde, Medine yakınlarında annesi vefat edince, Ümm-ü Eymen de yanındaydı ve Mekke'ye onunla birlikte geri döndü.[\[1\]](#)

Daha sonraları Allah Resulü peygamberliğe erişince Ümm-ü Eymen de Resulullah'a ilk iman edenlerden olma şerefine nail oldu. Sonra Allah Resulü Hz. Hatice ile evlendiğinde onu azâd etti ve Übeyd. b. Zeyd ile evlendirdi. Bu evlilikten "Eymen" ismini verdikleri bir çocuk dünyaya geldi. Ümm-ü Eymen'in bu kocası "Hüneyn" savaşında, bir nakle göre de "Hayber" savaşında şehid olunca, Allah Resulü onu bu sefer evlatlığı olan meşhur sahabi "Zeyd b. Hârise" ile evlendirdi. Bu evlilikten ise "Üsâme" isminde bir çocuğu oldu. Allah Resulü, vefatına az bir zaman kala bir ordu hazırlayıp Hz. Ali (a.s) hariç bütün sahabeyi içinde yer verdiği orduya işte bu Üsâme'yi daha on sekiz yaşında iken komutan olarak tayin etmiş ve sahabeden bir çoklarının itirazlarıyla karşılaşmıştı. Allah Resulü ise ordudan ayrılanları lanetlemişti. Bu ordu hadisesi tarihte "Üsâme ordusu" olarak anılmaktadır.

Her halükarda Ümm-ü Eymen Allah Resulü'ne büyük bir muhabbet besliyordu, Resulullah da onu çok seviyordu ve evlendikten sonra da sürekli evinde onun ziyaretine gidiyordu. Dolayısıyla iman ettikten sonra da hiçbir zaman Resulullah'ın ve nübüvvet hanedanının yanından ayrılmamış ve onlara hizmet etmekte kusur göstermemiştir. Bundan dolayı da defalarca Resulullah'ın (s.a.a) sevgi ve övgülerine mazhar olmuştur. İlk eşi şehid olduktan sonra "Kim cennetlik bir kadınla evlenmek istiyorsa, Ümm-ü Eymen'le evlensin"[\[2\]](#) buyurmuş, bunun üzerine Zeyd b.Hârise onunla evlenmeğe talip olmuştur. İmam Muhammed Bâkır (a.s) da bir hadisinde Ümm-ü Eymen'in cennetlik olduğuna şahadet etmiştir.

Yine defalarca "Annem Âmine'den sonra, annem benim Ümm-ü Eymen'dir; Ümm-ü Eymen benim ailemden kalan yâdigârdır"[3] buyurmuştur.

Allah Resulü'nün Ümm-ü Eymen'e son derece güvenini gösteren şeylerden birisi de şudur ki Resulullah Mekke'den Medine'ye hicret ederken, Mekke'lilere ait yanında bulunan emanetleri Ümm-ü Eymen'in yanına bıraktı ve Hz. Ali daha sonra gelip onları sahiplerine teslim etti.[4]

Ümm-ü Eymen Müslümanların üç büyük savaşı Uhûd, Hüneyn ve Hayber'e de katılarak savaşan mücahitlere su dağıtıyor ve onların yaralarını sarmaya çalışıyordu. Hatta Uhud savaşında Hz. Ali ve sonradan geri dönen Ebu Dücâne gibi birkaç kişinin dışında Resulullah'ı meydanda yalnız bırakıp kaçan Müslümanları görünce onların yüzüne toprak serpip şöyle haykırıyordu: "Yazıklar olsun size; sizler kadından farksızınız; geçin şu kirmenlerin başına da yün eğirin bari!"[5]

İmam Cafer-i Sâdık'tan (a.s) şöyle nakledilmiştir: "Bir gün Ümm-ü Eymen'in komşuları Resulullah'ın yanına gelerek "Ya Resulallah, dediler Ümm-ü Eymen sabaha kadar yatmayıp ağlamıştır." Allah Resulü, onu çağırıp "Ey Ümm-ü Eymen, Allah gözlerini ağlatmasın, komşuların sabaha kadar uyumayıp ağladığını söylediler; nedir bunun sebebi? Ümm-ü Eymen, gördüğü korkunç bir rüyayı bunun sebebi olarak zikredip, Allah Resulü'nün isteği üzerine rüyasını korku içerisinde ve titrediği halde şöyle tarif etti: "Ya Resulallah, dün gece rüyamda sizin vücudunuzun bir parçasının benim evime düştüğü gördüm?" Allah Resulü, "Üzülme ey Ümm-ü Eymen, hayırlı bir rüya görmüşsün. Yakında kızım Fatıma bir evlat doğuracaktır ve sen onu alıp evine götüreceksin ve kucağında ona bakacaksın; işte o zaman benim vücudumun bir parçası senin evinde olacaktır!" buyurdu. Gerçekten de çok geçmeden Hz. Fatıma Hz. Hüseyin'i dünyaya getirdi. Yedinci günü olduğunda başını tıraş edip saçının ağırlığına gümüş sadaka verdi ve kurban kesti. Ardından Ümm-ü Eymen, onu Resulullah'ın bir abasına büküp huzuruna getirdi. Bunu gören Allah Resulü "Merhabalar olsun hem taşıyana, hem de taşınana; ey Ümm-ü Eymen, işte gördüğün rüyanın tabiri budur!" buyurdu.[6]

Allah Resulü'nün irtihali özellikle manevî açıdan tabii olarak Ümm-ü Eymeni vafedilmeyecek derecede üzmüştü. Bu cansuz olayın ardından onun üzüntü ve gözyaşlarını görenler, "Neden ağlıyorsun?" diye sorduklarında, şu cevabı veriyordu: "Ben Resulullah'ın gidişiyse semavî haberlerin (vahyin) kesilişine ağlıyorum!"

Ümm-ü Eymen'in üzüntü ve kederini kat kat artıran ise, Resulullah'tan sonra ümmetin düştüğü haller ve mutahhar Ehlibeyt'inin başına gelenlerdi. O, bütün bu olaylarda da sürekli Ehlibeyt'in yanında yer alarak onların sevgisinden ve çizgisinden asla sapmadı. Çünkü o, biliyordu ki onlar Resulullah'ın emanetleridir ümmete. Onlara sarılanlar ancak, dalaletlerden kurtulabilir; onların gemisine binenler kurtuluş sahiline varabilir, Allah'ın Resulü böyle öğütlemiş ve öğretmişti ona ve bütün ümmete.

Evet o, Resulullah'a rağmen, onun Allah'ın emriyle tayin ettiği halifeyi dışlayanlara karşı doğruları haykırmaktan asla geri durmadı. Hz.Emir-ül Mu'minin Ali'yi (a.s) zorla biate götürdüklerinde mescide gelerek onlara hitaben şöyle seslendi: "Ne çabuk hased ve iki yüzlülüğünüzü ortaya çıkardınız siz!" Bunu duyduklarında onların başını çeken adam, "Kadınların ne haddine ki bize karışınlar?" deyip onun mescitten çıkarılmasını emretti![7]

Yine halife tarafından "Fedek" bağları Hz. Fatimâ'nın elinden alındığında Hz. Ali (a.s) ile birlikte o bağların Resulullah tarafından Hz. Fatıma'ya hibe edildiğine dair şahadet ettiysede de "O acem bir kadındır" veya bir rivayete "Kadının şahadeti erkeğin yarısı sayılır" deyip şahitliğini reddettiler!

Ümm-ü Eymen, Hz. Fatıma'nın da en yakın sır arkadaşlarındandı. Ehlibeyt'ten nakledilen hadislerde Hz.Fatma'ya cennetten nazil olan yemekten Ehlibeyt'le birlikte Ümm-ü Eymen'in de yediği nakledilmiştir! Hz. Fatıma'nın son anlarında da yine onun baş ucundaydı. Bir ara durumu fenalaşınca Hz. Fatıma onu Hz. Ali'nin yanına gönderip çağdırtmıştır.

Nakillere göre Hz. Fatıma dünyadan göçtükten sonra da Ümm-ü Eymen Medine'de kalmamaya karar verdi. Zira "Hz. Fatıma'nın bulunduğu yerlere bakamıyorum" diyordu; nitekim Medine'yi bırakıp Mekke'ye gitti.

Burada Ümm-ü Eymen'in bu sefer sırasında yaşadığı ilginç ve bir o kadar da ibret verici bir olayı da nakletmekte fayda var:

Evet nakledildiğine göre o Mekke'ye gitmek üzere yola çıktığında oruçtu. Yolun bir yerinde suyu bitti ve şiddetle susadı. Aklına bir fikir geldi ve ellerini göğse kaldırarak şöyle yalvardı Allah'a: "Ya Rabbi, ben Fatıma'nın hizmetçisiyim; beni susuzluktan öldürecek misin!?" O sırada yukarıdan su dolu bir kovanın aşağıya sarkıtıldığı gördü; kovayı alıp içti ve bu duasının ve Hz. Fatma'ya tevessülünün bereketiyle ondan sonra yedi yıla kadar açlık ve susuzluk ihtiyacı duymadı; hatta sıcak ve uzun günlerde oruç tuttuğunda dahi![\[8\]](#)

Ümm-ü Eymen'in seksen yıllık ömrünün takriben altmış yılı Allah Resulü'nün hizmetinde geçmiştir. Bu süre zarfında Resulullah'a hizmetinin yanı sıra, Resulullah'tan birçok hadis de istifade etmiş ve başkalarına da nakletmiştir ki biz bunlardan sadece bir tanesini örnek olarak nakletmekle yetiniyoruz:

Ümm-ü Eymen şöyle naklediyor; Resulullah (s.a.a), yakınlarından birisine şöyle buyurdu: "Eğer seni ateşle yaksalar bile Allah'a ortak koşma. Her ne şartta olursa olsun (günah olan şeyler hariç) anne-babana itaat et. Hiçbir zaman namazını terk etme; zira kim sebepsiz yere (uyku, baygınlık durumları gibi) namazı terk ederse, Allah ile kendi arasındaki bağı koparmıştır. Hiçbir zaman şarap içme; zira o bütün kötülüklerin anasıdır. Hiçbir zaman günah işleme; zira Allah 'ın gazabına uğrarsın."[\[9\]](#)

Allah ve Resulü'nün sevgi ve rızasına mazhar olan bu yüce ve cennetlik kadın, iftihar dolu bir hayatın ardından, takriben seksen yaşlarında, ikinci halifenin hilafetinden sonra, üçüncü halifenin hilafetinin başlarında vefat etti ve Resulullah'ın kendisine vaat ettiği cennete ve bir ömür hizmet ettiği Resulullah'ın huzuruna kavuştu. Allah-u Teala ondan razı olsun ve şefaatine bizleri de nail eylesin. Amin![\[10\]](#)

[\[1\]](#)- Bazı rivayetlere göre daha önce Hz. Hatice'nin kız kardeşinin hizmetçisiydi ve bacısı Hz. Resulullah'la evlendiğinde onu Resulullah'a hibe etti.

[\[2\]](#)- Sefinet-ül Bihâr, c2, s.736.

[3]- Tabakât (İbn-i Sa'd), c.8, s.223.

[4]- Meârif ve Meârîf, Ümm-ü Eymen Maddesi.

[5]- İbn-i Eb-il Hadid, c.3, s.390.

[6]- Sefinet-ül Bihâr, c.2, s.736.

[7]- Sefinet-ül Bihâr, c.2, s.736.

[8]- Tabakât, c.8, s.223, Sefinet-ül Bihâr, c.2, s.737.

[9]- Meârif ve Meârîf; "Ümm-ü Eytmen" maddesi.

[10]- Ümm-ü Eymen'in (r.a) hayatı için şu kaynaklara bakılabilir: Üsd-ül Gabe, c.5, s.364, 567, El-İsâbe, c.4, s.432, Et-Tabakât, c.8, s.223, Tehzib-ütTehzib, c.12, s.486, Takrib-üt Tehzib, c.2,s.591, 619, El-Kâşif, c.3, 438, A'lam-ün Nisa, c.c.1, s.127. Bunlar Sünni kaynaklardır; Şia kaynakları için ise şunlarabakılabilir: Riyad-ül Ulemâ, c.5, s.403, El-İstiğâse, s.13, Sefinet-ül Bihar, c.2, s.736-737, El-kunâ Vel-Alkâb, c.2,s.29. Mecme-ür Ricâl, c.7,s.82-171, Reyahin-üş Şeria,c.3, s.364, Meârif ve Meârîf, Ümm-ü Eymen maddesi ve diğer rical ve tarih kitapları...

ÜMM-Ü SELİM'İN İBRETİ ÖYKÜSÜ

Resulullah'ın ashabından Ebu Talha Ensârî'nin Ebu Ümeyr isminde bir oğlu vardı. Ebu Talha oğluna son derece düşkün birisiydi. Nedense oğlu, şiddetli bir hastalığa tutuldu. Öyle ki artık iyileşmesinden ümit kesildi. Ebu Talha'nın Ümm-ü Selim isminde çok değerli ve imanlı bir eşi vardı. Ümm-ü Selim, bir gün, artık oğlunun son anları olduğunu anlayınca, bir bahaneyle eşini Resulullah'ın (s.a.a) huzuruna gönderdi ki oğlu dünyadan gittiğinde yanında olup o acı manzaraya şahit olmasın. Bilahare Ebu Talha gittikten sonra oğlu dünyadan gitti. İmanlı annesi Ümm-ü Selim, onu bir örtüye sarıp evin bir köşesine koydu. İyi bir yemek yaptı ve kendisi de hazırlanıp eşini ağırlamak için onu beklemeye koyuldu. Bir müddet sonra Ebu Talha eve geldi ve oğlunun durumunu sordu. Ümm-ü Selim onun yattığını söyledi. Ardından Ebu Talha evde yemek olup olmadığını sordu; eşi de hazırladığı yemeği getirdi ve beraberce yediler; daha sonra da yatağa girip beraber oldular. Sabah olunca, Ümm-ü Selim eşinden önce davranıp onunla konuşmaya başladı ve ona şöyle dedi: "Ey Ebu Talha, birisi sana bir emanet verse; bir müddet sonra da gelip emanetini geri istese, onu geri verir misin?" Ebu Talha da "Tabi ki veririm" dedi. Eşinden bu cevabı alan Ümm-ü Selim, bu sefer şöyle dedi: "Birisi birkaç yıl önce bize bir emanet vermişti ve bu gün ben onu sahibine geri verdim. Söyle bakalım bundan rahatsız mısınız?!" Ebu Talha "Neden rahatsız oluyum ki?" diye cevap verince, Ümm-ü Selim konuyu açtı ve şöyle dedi: "O halde bil ki oğlumuz Allah'ın bize verdiği bir emanetti ve bugün emanetini bizden geri aldı!" Eşinin bu teslimiyet ve imanını gören Ebu Talha da metanetini koruyarak "El-Hamd-u Lillah-i Rabb'il Alemin" dedi ve Hakk'ın emrine teslim oldu ve "Ben senden ki bir annesin, sabırlı olmaya da evlayım" dedi. Ardından da gusl edip iki rek'at namaz kıldı ve Resulullah'ın huzuruna varıp oğlunun vefatını ve eşinin gösterdiği rıza ve teslimiyeti ve ona karşı davranışını anlattı. Bunu duyan Allah'ın Resülü (s.a.a) "Mübarek olsun dünkü geceniz!" buyurdu.

Allah'ın lütfundan o geceki beraberliklerinden Ümm-ü Selim hemen hamile kaldı ve daha sonra dünyaya gelen bu salih evladın ismini Abdullah koydular. Abdullah büyüdüğünde Ensar'ın en iyilerinden birisi oldu. Ondan dünyaya gelen evlatların da hepsi salih ve Kur'an kârisi oldular.

Bütün bunlar Ümm-ü Selim'in güçlü imanı ve Allah-u Teala'ya teslimiyetinden kaynaklanıyordu.

Yine tarihlerin yazdığına göre Ümm-ü Selim Hüneyn savaşında henüz oğlu Abdullah'a hamile olmasına rağmen, beline kılıç bağlayıp eşiyle birlikte savaş mahalline gitmişti. Ebu Talha diyor ki, Ümm-ü Selim'i belindeki kılıcı ve o ihtişamlı haliyle gördüğümde "Ya Resulallah dedim, Ümm-ü Selim'i görüyor musun, belinde kılıç taşıyor?" Ümm-ü Selim de şöyle arzetti: "Ya Resulallah, belime kılıç bağlamışım ki eğer düşmanla karşılaşırsam, karnını parçalayayım!!"

Evet Resulullah'ın değerli sahabilerinden ve hadis ravilerinden olan bu iman ve takva dolu kadın hakkında Allah Resulü şöyle buyurmuştur: "Rüyada cennete girdiğimi ve Ümm-ü Selim'in de orada olduğunu gördüm!" Allah ondan razı olsun ve onun iman ve teslimiyetini bize de nasip buyursun. Amin!